

Адыгэ

макь

Голос адыга

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээт

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм шылэ фракциеу «Единэ Россиерэ» партием ичылплэ политсоветрэ язэхэсыгъо тыгъуасэ Мыекъяупэ шыкыуагъ. Ащ хэлэжыагъэх Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан, АР-м и Парламент и Тхьаматэу, фракциеу «Единэ Россиерэ» ипашэу Владимир Нарожнэмрэ ащ игуадзэу, партием ичылплэ къутамэ и Секретарэу иащ Мухьамэдрэ, нэмыкхэри.

кандидатурэ кырагъэузон зэрэфимытыжхэр ары. Ащ ишлуагъэклэ, хэти фэгъэклотэн имылэу, зэклэ хэлэжыагъэхэр зэфэдэштх. Пэшлорыгъэш хэдзынхэр къэсынхэклэ джыри мэхизх шылэ нахь мышлэми, мы уахтэм кышгэгъагъуу партием ичылплэ къутамэ ащ зы-зэрэфигъэхъазырырэр Р. Афэ-шагъом кылуагъ.

— Кыхъащт илһэсыр кы-зэрыкыу шытыштэп. УФ-м и Къэралыгъо Думэ и депутатхэр, хэбзэгъэуцу зэлыкхэм ахэ-тыштхэр субъект 38-мэ, ахэм ащыщ Адыгеири, ащахадзыш-тых. Мы кампаниехэм ахэлэ-жыэнхэу партийнэ структурэ пчъагъэхэм загъэхъазыры, «Единэ Россиерэ» ахэм янэкъо-кыушт. Ащ кыхэкыкыкы партием иактив илофшлэн нахь ыгъэлэ-шын фæ. 2016-рэ илһэсэм жьоныгуакулэм и 22-м шылэшт пэшлорыгъэш хэдзынхэм Уры-сыем шыпсэурэ нэбгырэ пэпч хэлэжыэн ыкы партием икан-дидатхэу еж ышхъэклэ зы-дыригъаштэхэрэм ымакъэ афи-тын ылэкышт. Кандидатхэр шлокл имылэу праймеризым хэлэжыэнхэ фæу унашэо шыл. Ащ зэфэхысыжыу фэхъухэрэм бэ ялытыгъэщтыр, — кылуагъ иащ Мухьамэд.

Илһэсэу тызыхэтым итыгъэ-гъээ мазэ Урысые полити-ческэ партиеу «Единэ Росси-ерэ» и Адыгэ шьолпыр къута-мэ зехищэшт я XXVII-рэ Кон-ференцием иофыгъо шхъалэу кышчалэтыштхэм къээзрэгъо-игъэхэр нэужым тегушылагъэх, ащ иповесткэ аштагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тыри-хыгъ.

Зэфэхысыжыхэр ашыгъэх, пшъэрылхэр агъэнэфагъэх

Зэхэсыгъом пэублэ гушылэ кышылшыгъ АР-м и Лышхъэу. Партием ишъолпыр отделение анахъу ыналэ зытыригъэтын фæ лъэныкхэм, пшъэрылхэу зыфигъэуцужын фæхэм, гъэ-хъагъэхэм ыкы шыкылагъэхэм клэклу кышылшугъ.

— «Единэ Россиерэ» тыз-рэхэтым тырыгушхозэ, иофэу дгъэцаклэрэр, гъэхъагъэу шы-лэхэр цыфхэм алыдгъэлэсынхэ фæ. Мы лъэныкхэмкы шы-сэу къэдгъэлэгонэу тилэр ма-клэп, экономикэм хэхъоныгъэ-хэр ешых, ыпэклэ лъэклуатэ.

Мыекъяупэ имызакъоу, муни-ципальнэ образованиехэм зэклэ-ми ялофхэм язытет нахышлу шыгъэным, якъэгъэлэгонхэм ахэгъэхъогъэным тыналэ тет. Иоф зытшлэрэм кышгэгъагъэ-гъэу республикэм псэолхэклэ 350-рэ фэдиз щыдгъэпсыгъ. Ащкыдэ зишлогъэшхо кытэкыгъэр партиеу «Единэ Россиерэ» ипро-ектхэм ягъэцэклэн ары. Кыхъащт илһэсым федеральнэ ыкы чылплэ мэхъанэ зилэ хэ-дзынхэр тиреспубликэ шыкло-штых, партиер зэрифэшъуашэу ахэм ахэлэжыэным, теклоныгъэр

кышылшыным фэбэнэн фæ, — кылуагъ Тхьаклушынэ Ас-лъан.

Урысые политическэ партиеу «Единая Россия» зыфилорэм ичылплэ къутамэхэм яфорумэу шэклогъум и 12-м Москва шыкылагъэм зэфэхысыжыу фэхъуагъэхэм кытегушылагъ пар-тием ишъолпыр гъэцэклэкло комитет ипашэу Афэшлэгъо Рэ-мезанэ. Ащ кызырлыуагъэмкы, Адыгеим ыцлэккы мы иоф-тхъабзэм хэлэжыагъэх муни-ципальнэ образованиехэм япа-щэхэр. Форумым клэцакло фэ-

хъуагъ «Единэ Россиерэ» и Тхьаматэу, УФ-м и Премьер-министрэу Дмитрий Медведе-выр ары.

2016-рэ илһэсэм жьоныгуа-клэм пэшлорыгъэш хэдзынхэу шылэштхэм язэхэцэн ыкы ах-щэ тын-лыхыным пэшлуклорэ хэбзэгъэуцугъэм зэхъокыны-гъэу фэхъуагъэхэр арых фору-мым иофыгъо шхъалэу кышча-лэтыгъэхэр. Анахь мэхъанэшхо зилэу мыш дэжыым кыххэб-гъэщын фаер положением ипро-ект кызырэдильгытэу, «Еди-нэ Россиерэ» ипэцэ органхэм

Белоруссием иллыкылу луклагъ

АР-м и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан Республикэу Беларусь ипосольствэу Урысые Федерацием шылэм икыутамэу Ростов-на-Дону дэтым ипашэу Валерий Жданович тыгъуасэ зэлыкыгъу дырилагъ.

Ащ хэлэжыагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарож-нэр, ащ игуадзэу иащ Мухьа-мэд, федеральнэ инспектор шхъалэу Лылуужыу Адамэ, УФ-м иэкыкыб къэрал иофхэмкы и Ми-нистерствэ иллыкылу АР-м шылэ Игорь Терзиян, АР-м эконо-микэ хэхъоныгъэхэмкы ыкы сатыумкы, мэкъумэщ хызымэ-тымкы иминистерствэхэм ялы-кылохэр.

Адыгеимрэ Белоруссиемрэ сатыу-экономическэ зэфышты-кылу ялэм тапэккы нахь зы-зэриушъомбгъуштым, язэпхы-ныгъэ нахь зэрагъэпытэштхэм лъэныкыуитлур зэдытегушылагъ.

— Тигуапэ тиреспубликэ цыкылу укызырэлэблэагъэр, — кылуагъ АР-м и Лышхъэу хьаклэм зыфигъазэзэ. — Рес-публикэу Беларусьрэ Урысые Федерациемрэ азыфагу сы-дигъокыныбджэгъуныгъэ пытэ илгыгъ, уахтэм ар нахь лъэ-шэуи егъэпытэ. Белоруссием зэпхыныгъэу дытилэмкылэ тэри ащ тилахь хэтэлхъэу тэлы-тэш, тапэккы тизэфышты-кылохэр дгъэпытэнхэм тыфэхъа-зыр.

Адыгеим ишылэккы, хэхъоны-гъэу ышыхэрэм, лъэпкы зэфыштыкылэхэм хьаклэр клэклу нэлуасэ афишылгъ. Мэкъумэщ хызымэтым зызэриушъомбгъу-

рэм, мыгъэ гъэхъэгъэ инэу ащ ышылгъэхэм, садхэм языкыгъэ-лэтыжыын зэрэдэлажыагъэхэрэм, адыгэ къуае, шаим, тыгъэ-гъээз дагъэм ацлэ чыжыу зэрэ-лугъэм, федеральнэ програм-мэм кыдыхэлэгытагъэу Агро-БизнесИнкубатор апэу Адыгеим Урысыем зэрэщигъэпсырэм, ме-дицинэм, гъэсэнгыгъэм, спортым, нэмыкы лъэныкхэм яобъек-тхэу 50-м еху аужырэ илһэс-хэм зэрагъэуцугъэм ыкы зэ-рагъэцэккыжыгъэм, джыри ашы-хэрэм ягуагу Лышхъэм кыш-шылгъ.

Валерий Жданович ащ иджэ-уапэу гуфэбэныгъэшхо хэлхэу зэрэлэпгъокыгъэхэм фэшл пстэ-умэ апэу «тхъашъуегъэлэсэу» кыарылауагъ. Белоруссием иэко-номикэ, ипромышленность афэ-гъэхыгъэу клэклу кылытагъ. Кризисым икыныгъэхэм апкы

кыкыкыкы, сатыу-экономическэ зэфыштыкылу субъектитлур ялэм кышылкылагъэр лъэныкыу-итлур зэдэлэжыымэ зэрэзэты-рагъэуцожыштым ицыхъэ зэрэ-тэлыр ащ клыгъэтыгъыгъ. Мы илһэсэм имэзи 9 кыкылокл со-циальнэ ыкы экономикэ хэ-хъоныгъэу республикэм ышыл-гъэхэм нэлуасэ зэрафэхъуагъэр, Адыгеимрэ Белоруссиемрэ зэп-хыныгъэу ялэр агъэпытэмэ шуагъэ кызыртыштыр а зэфэхысыжыхэм кызыраушыха-тырэр кылуагъ. Адыгеир мэх-хэмкы зэрэбаим зэрэщыгуа-зэри кыкыгъэщыгъэ, пхъэм хэшылкыгъэ псэуалэхэм яшыл-кы зэдэлажыагъэхэм шуагъэ кыкыныу ылытагъ. Зэфышты-кылохэр пытэнхэм еж ышхъэ-кыкы илахь зэрэхилхъащтыри ащ клыгъэтыгъыгъ.

Федеральнэ инспектор шхъа-

лэу Лылуужыу Адамэ иеплыкылэ-хэр кырылэтыкыкыхэзэ, Ады-геир инвесторхэмкы зэрэхъо-псагор, Белоруссием иинве-сторхэр кыблагъэхэмэ, зышыл-лэжыагъэхэмэ площадкэхэм зэ-рашылкыкылэштхэр кылуагъ. АР-м и Парламент и Тхьама-тэ медицинэм, анахъу фар-мацевтическэ отраслэм, ылһэ-ныкыкыкы язэдэлэжыэныгъэ нахь агъэпытэмэ шуагъэ кыкыныу зэрилгытэрэр ипсалэу кыкы-гъэщыгъ.

АР-м и Лышхъэу пстэури кызырэфыжысыжыгъэ, Адыге-им лъэпкы зэфэшхъафыбэу шыпсэухэрэм азыфагу зэгуры-лоныгъэрэ рэхъатныгъэрэ зэ-рилгыр анахь шхъалэу зэрэ-щытыр клыгъэтыгъыгъ, язэдэлэ-жыэныгъэ зиушъомбгъуным пæ республикэм кытефэрэр ыгъэ-цэккыным сыдигъокы зэрэфэ-хъазырыр джыри зэ кыкыгъэ-щыжыгъ.

ХЪУТ Нэфсэгт.

ИСКУССТВЭМРЭ ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМРЭ

Дэхагъэм фэгупшысэ

Ткъош Къэбэртэе-Бэлъкъарым исурэтышлэу Абас Асыет илофшлагъэхэм якъэгъэлъэгъон фэгъэхьыгъэ зэхыхъэм искусствэм шыцлэрылохэр хэлэжъагъэх. Къоклыплэм шыпсэурэ лъэпкъхэм искусствэхэмкӀэ я Къэралыгъо музейе Мыекъуапэ дэтым А. Абас тыщылукӀагъ. Ар Урысыем исурэтышлэхэм я Союз хэт, шылэныгъэр шлуелъэгъу. Музейм ипашэу Кушъу Нэфсэт, Урысыем изаслуженнэ артистэу, кином иартистэу Бэгъ Сэид, Адыгеим и Къэралыгъо филармоние идиректор шхьалэу

Лышэ Рустемэ, сурэтышлэу Абас Асыет, нэмыкӀхэри зэхыхъэм кышыгушылагъэх. Шылэныгъэм идэхагъэ сурэтхэмкӀэ къэзыгъэлъэгъорэ А. Абас ятэу Виктори, янэу Людмили Къэбэртэе-Бэлъкъарым шызэлъашлэх, сурэтышлэу шытых. Асыет илофшлагъэхэр Урысыем ишольпырхэм, Монреаль, нэмыкӀхэм къащэгъэлъэгъуагъэх.

Къэгъагъэхэр итемэ шхьалэх. Къэбэртэе-Бэлъкъар университетым искусствэхэмкӀэ ифакультет шыригъаджэхэзэ, сурэтхэр ешлэх. Илофшлэгъэ 50-м нахьыбэ музейм кыщегъэлъагъо. Къушхьэхэр, псыхьохэр, бзыухэр, къэгъагъэхэр Асыет гукӀэ кылуатэхэ шлоигъу. Сурэт пэпчӀ кӀэу зыгорэ хилъхъаным пыл.

— Искусствэртиунагъо ищылэныгъ, — ело Абас Асыет. — Адыгеим дахэу кышыспэгъоклыгъэх, зэхэщаклохэм сафэраз. **САХЫДЭКЪО Нурбий.**

Сурэтыр музейм шыклогъэ зэхыхъэм кышытетхыгъ.

Хэки кубометрэ 811-рэ Мыекъуапэ дащыгъ

Предприятие ыкӀи гъэсэныгъэм иучреждение зэфэшхьафхэр кыхэлэжъэхэзэ, муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» ишольпыр агъэкъабзэ.

Мы илээсым имэзи 8 пштэмэ, шэмбэт шыхьафи 7 кӀэлэ кӀоцӀым шызэхашагъ. Ахэм яшлуагъэкӀэ, хэклитэкӀупӀэ 49-рэ луахыгъ. Псылушъохэр, мезгунэхэр агъэкъабзэхэзэ, зэкӀэмкӀи хэки кубометрэ 811-рэ Мыекъуапэ дащыгъ.

КӀэлэ шольпырхэм ясанитарнэ зытет лыплэгъэнымкӀэ муниципальнэ образованием иотдел ипашэу Светлана Левченкэм кызыериуагъэмкӀэ, гектар 15 хэбзэнчъэу зэрагъэубытыгъэ хэклитэкӀупӀэ 57-рэ тызхэт илээсым тикъалэ кышыхагъэщыгъ. Административнэ хэбзэукъоныгъэ ИОФ 217-рэ кызыэлъахыгъ, нэгырэ 208-мэ пшъэдэкӀыжъ арагъэхьыгъ.

Санитарием ишапхъэхэр зыкуагъэхэм атыралхьэгъэ тазырэ зэкӀэмкӀи сомэ 140400-м нэсыгъ. Хэбзэнчъэу кызыэлъахырэ хэклитэкӀупӀэхэр гъэклодыгъэнхэм, 2013-рэ илээсым кыщегъэжъагъэу, илээс кӀэс кӀэлэ бюджетым сомэ мин 500 тырегъэклуадэ.

ХэушхьафыкӀыгъэ организациехэм зэзэгъыныгъэ адэшлыгъэным а мылкур пӀохъэ. Ау кӀэлэ урамхэр, скверхэр ыкӀи нэмыкӀ зыгъэпсэфыплэ чыплэхэр гохъэу, дахэу зӀухыгъэнхэм пае апӀэрашлэу ежъ кӀэлэдэсхэм кӀэбзэныгъэ кызыхагъэфэн, санитарием ишапхъэхэм атетэу зекӀонхэ фае.

— Къалэр зэтэгъэпсыхьэгъэным ыкӀи гъэкъэбзэгъэным ишапхъэхэр зыкуагъэхэр пхъашэу агъэпщынэнхэу шыт, — ело Мыекъуапэ имэрэу Александр Наролиным. — Зыдэс къалэр ымыуцӀэпыныр цыфым иукӀыт кымыхьымэ, тазыр инхэм ар къагъэуцуцт.

Административнэ хэбзэукъоныгъэхэм афэгъэхьыгъэ хэбзэгъэуцугъэу АР-м илэм зэхьоклыныгъэ фахышынэу муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» инароднэ депутатхэм я Совет 2015-рэ илээсым ижъоныгъокӀэ мазэ къахилъхьагъ. Агъэхъазырыгъэ проектым кызырэдильтэрэмкӀэ, гурытымкӀэ тазырхэр фэдитлукӀэ къалэтынхэу ары. Джы къэнагъэр республикэ Парламентым идепутатхэм унашъо аштэныр ары.

ИШЪЫНЭ Сусан.

Къэгъэлъэгъон дэгъухэр ялэх

СамбэмкӀэ Адыгеим шыклогъэ зэнэкъокъум бзэджашлэхэм пшъэдэкӀыжъ ягъэхьыгъэнымкӀэ федеральнэ къулыкӀум и ГъэларышлӀлэу Адыгэ Республикэм шылэм икӀулыкӀушлэхэр хэлэжъагъэх ыкӀи анахь дэгъухэм зэрашыщхэр джыри зэ къагъэшыпкъэжыгъ. Адыгэ республикэ обществэу «Динамо» зыфилорэм и Спартакиадэ хахъэу зэхашагъэм хэлэжъагъэх хэгъэгъу кӀоцӀ илофхэмкӀэ, кӀэралыгъо шынгъончъэным ыкӀи уголовнэ-гъэцӀкӀэкӀо системэм якӀулыкӀушлэхэр.

Адыгэ республикэ обществэу «Динамо» зыфилорэм и Спартакиадэу зэхашагъэр Хэгъэгъу зэошхор зауыгъэр мыгъэ илээс 70-рэ зэрэхьугъэм фагъэхьыгъ.

Командэм хэтхэм къащэчырэм елътыгъэу зэнэкъокъур лъэныкъуищэу зэтеутыгъагъ. Бзэджашлэхэм пшъэдэкӀыжъ

ягъэхьыгъэнымкӀэ федеральнэ къулыкӀум и ГъэларышлӀлэу Адыгэ Республикэм шылэм икомандэ кӀэзыгъэлъэгъуагъэр хэушхьафыкӀыгъэ аппаратым иотдел, колониеу N 1-м ыкӀи следственнэ изоляторэу N 2-м якӀулыкӀушлэхэр арых. Мыхэм зэкӀэми зэнэкъокъум ухъазы-

рыныгъэ дэгъу къащэгъэлъэгъуагъ, апӀэрэ ыкӀи ятӀонэрэ чыплитӀур къахьыгъ. Командэхэм азыфагу апӀэрэ чыплэр кышыдахыгъ.

Мыщ ыпӀэки уголовнэ гъэцӀкӀэкӀо системэм икӀулыкӀушлэхэр самбэмкӀэ, дзюдомкӀэ,

ИСКУССТВЭР — ТИБАЙНЫГЪ

Дунэе зэнэкъокъум я III-рэ чыплэр кышыфагъэшъошагъ

Урысыем фэдэу, ти Адыгэ Республикэ сабыигъор тхъэгъоным ыкӀи гушлогъоним илофыгъуабэ дахэу шызэшлуахы. **КӀэлэцыкӀу ыгъыплэхэр, еджаплэхэр, лэзаплэхэр бэу Адыгеим кӀитэджагъэх. Ахэр ятеплэкӀи, яшъуашэкли дэгъоу зэрэзетегъэпсыхьагъэхэм ишлуагъэкӀэ еджэн-гъэсэныгъэр дахэу лъэкуатэ, кӀэлэцыкӀу сэнаушхэу тилэхэм япчъагъэ хэхъо, шлэныгъэу ыкӀи къулайныгъэ-лӀпӀэлэсэныгъэу алӀкӀэлхэр лъэныкъуабэкӀэ кызыэлъахы.**

Бэмышлэу Урысыем икӀэлэшхоу Санкт-Петербург кӀэлэцыкӀуэхэм ыкӀи ныбжьыкӀэхэм азыфагу лъэпкъ музыкэ лӀмэпсымэхэм къагъэлогъэнымкӀэ Дунэе зэнэкъокъу шыкӀуагъ. Ащ искусствэхэмкӀэ Адыгэ республикэ кӀэлэцыкӀу еджаплэм ия 4-рэ класс иеджакӀоу Гъогъо Дамир хэлэжъагъ. КӀэлэцыкӀу музыкантым Дунэе зэнэкъокъум я III-рэ чыплэр кышыфагъэшъошагъ.

Гъогъо Дамир музыкэр икӀас. Илээсищ хъугъэу ар зэлъашлэрэ лӀпӀэлэсэу ГъукӀэ Замудин шыкӀӀэпщынэм кызырербгъэлоштым фегъасэ. КӀэлэцыкӀум адыгэ орэдыр, мэкъамэхэр, лъэпкъ лӀмэ-псымэхэм кӀаригъэлоныр зэрикласэхэр мыгъуащэу, а зэкӀэмкӀэ сэнаушхыгъэ дахэ зэрэхэлъыр илээси 3-м кыкӀоцӀ кыгъэнэфагъ.

Дамир изакъоп ГъукӀэ Замудин лъэпкъ лӀмэ-псымэхэм — къамылым, шыкӀӀэпщынэм кырагъэлоным фигъасэхэрэр. Ахэм хэлшылыкӀу ялӀэпкъ зэхашли, ялӀэпкъ фэгумэкӀыныгъи бэкӀэ нахь лъэш, ялӀэгъухэм ябгъапшэхэмэ. Арыштын «КӀалэм сыд шыщми, хаплъхьэрэр кыхэкӀыжы» зыкӀалорэр. За-

мудинэ ригъэджэрэ кӀэлэ ыкӀи пшъэшъэжъые купыр лъэпкъ мэфӀкӀ концертхэм, фестиваль зэфэшхьафхэм, нэмыкӀхэм ахэлэжъэх, кытӀкӀэхъухьэхэрэ кӀэлэцыкӀуэхэр лъэпкъ искусствэм пӀэблагъэ зэрэхъухэрэм, дунэеплъыкӀэ дахэ зэрагъотырэм уегъэгъушлэ.

Гъогъо Дамир Дунэе зэнэкъокъум ежъ апӀэрэ чыплэр кышыдыдихынэу гугъэщыгъэ, ау я III-рэ шъуашэр зилэ Дипломым илауреат хъугъэ. АпӀэрэхэм ахэуцагъ. Дамир а зэнэкъокъум адыгэ шыкӀӀэпщынэр щигъэбзэрэбзагъ, лъэпкъ кӀэшъо мэкъэмэ зэхэтхэр кышыригъэлуагъэх. Ахэр агу зэрэрихьыгъэхэр мыгъуащэу, бэрэ лӀгу кыфытеуагъэх. Нэужым упчӀэу кыратыгъэхэми яджэуапхэр аритыжыгъэх.

Тэри лъэпкъ искусствэ зыгъогоу, музыкэр хэзыхыгъэ Гъогъо Дамир тыгу кыдделӀэу ищылэныгъэ нэфынэнэу, нахь гъэхъагъэхэр ышлэхэзэ ыпӀэкӀэ лыкӀотэнэу тыфӀлӀало. Шлур зылэжырэ егъэджӀэкӀо лӀпӀэлэсэу ГъукӀэ Замудини «Опсэу!» етӀэло.

ДЗЭУКЪОЖЪ Нуриет.

апӀэрэ чыплэр кыдыхыгъ. Джащ фэдэу Анцокъо Тимур, Пэнэшъу Андзаур ыкӀи Къэлэшъэо Андзаур, къащэчырэм елътыгъэу, хагъэунэфыкӀырэ чыплэхэр кыдахахыгъэх.

2015-рэ илээсым кыкӀоцӀ республикэм шыклогъэ зэнэкъокъу зэфэшхьафхэм ГъэларышлӀлэм икӀулыкӀушлэхэр чанэу хэлэжъагъэх. Мы уахътэм Адыгэ республикэ обществэу «Динамо» зыфилорэм и Спартакиадэ икомандэ анахь дэгъуищымэ бзэджашлэхэм пшъэдэкӀыжъ ягъэхьыгъэнымкӀэ федеральнэ къулыкӀум и ГъэларышлӀлэу Адыгэ Республикэм шылэм икӀулыкӀушлэхэр ахэхъэх.

Бзэджашлэхэм пшъэдэкӀыжъ ягъэхьыгъэнымкӀэ федеральнэ къулыкӀум и ГъэларышлӀлэу Адыгэ Республикэм шылэм ипресс-къулыкӀу.

ЩЫНДЖЫЕ ИКІЭЛЭ ШУГЪЭХЭР

Цыфхэм агу етыгъэу афэлажъэх

Зигугъу къэсшыштхэр Щынджые кышчы-хъугъэх, шапугъэх, шеджагъэх, Юфышлэшхох. Якъоджэгъухэр ахэм арэгущох, ежъ-хэми ячылэ ащыгъушхэр. Ахэр Трэхъо Аслъан, Емтыль Зауркъан, Ехьулэ Даут, Емтыль Мурат ыкIи Мырзэ Джанбэч.

Трэхъо Аслъан

АР-м и Апшээрэ суд итхьаматэу Трэхъо Аслъан зэо ужым къэхъугъ. Заом хэмытыгъэми, ащ кыкIэлъыкIогъэ илъэс кыинхэм ащанIугъ, еджагъ. Ягъу Исмахилэ заом хэтэу Берлин нэ-сыгъ. Ар заштэ ужи етIа-ни къулыкъум къэтыгъ.

Заом кыкIыжыгъэ Исмахилэ икIалэхэм къафилуатэ-щтыгъ нэмыцхэм яжъалымы-гъэ, ахэр кIэлэцIыкIухэм, нэжъ-лужъхэм зэрадзекIощтыгъэ-хэр. Аслъан ицIыкIугъом кы-щегъэжъагъэу шыпкъэм лы-хъоу регъажъэ. ЕджапIэм чIэс зэхъум илэгъухэм бэрэ шып-къэр агуригъэлоным пылбы-щтыгъ. Арышъ, сэнэхъатым икIыхэхын кIалэм игушысэ епхыгъэн фай. Аслъан тари-хым, обществоведением яуро-хэр лъэшэу икIэсагъэх, а пред-метхэмкIэ факультативхэм ахэ-лажъэщтыгъ. А лъэхъаным сэ-сыкIэлэегъэджэ ныбжьыкIэу университет ужым еджапIэм Iоф шысIлэщтыгъ.

Аслъан икIасс кIэлэ Iушхэр, еджэным фэцагъэхэр исыгъэх. Ахэр етIанэ юрист, инженер, технолог, кIэлэегъаджэ, спорт-смен, экономист дэгъу хъу-гъэх. ТарихымкIэ апшээрэ классхэр еджапIэм ипащэу Хэшх Къэндаур ригъаджэщты-гъэх. Ар командировкэ шы-Iэу икIассхэр бэрэ егъэджэн-хэу хъугъагъэ. А лъэхъаным Трэхъо Аслъан исэнаушчыгъэ гу лыстэгъагъ.

Урокым «Большая тройка в Ялте, достижения и уроки» ыцIагъ. Доскэм кыстехтагъ «СССР — Сталин, Великобритания — Черчилль, США — Рузвельт» сIуи. КIэлэеджакIо-хэм къэралыгъо пашэ пэпчъ ишIошI кыралолIэн фэягъэ, зэкIэми ашIогъэшIэгъоныгъ зэо ужым дунаир гъэпсыгъэ зэр-рэхъугъэр, ООН-м изэхэщэн ыкIи нэмыкIхэр. КIалэхэу Бат-мэн Аскэр, ГутIэ Руслъан, Нэпсэу Аслъанбэч кэгъушы-Iагъэх. Ау анахъ гъетыныгъэ-шхо зыхэлъыгъэр Трэхъо Ас-лъан арыгъэ. А лъэхъаным ащ кыгъэлъэгъуагъ правовой Iо-фыгъохэр лъэшэу зэрэшIогъэ-шIэгъонхэр. Ялтэ шыIэгъэ кон-ференцием шаштэгъэ доку-ментхэм ишIошIхэр къариIо-лагъ. Шыпкъэ, зэкIэ къэ-гушыIагъэхэм оцэнкэ дэгъу-хэр афэгъэуцугъагъ.

Аслъан Кубанскэ къэралы-гъо университетыр кызыуэхым, следователэу прокуратурэм Iоф шишIагъ, етIанэ Кошхэблэ районым ипрокурор игуадзэу, АР-м ипрокурор илэпылэгъу шъхьалэу, АР-м юстициемкIэ иминистрэу, АР-м и Апшээрэ суд и Тхьаматэ игуадзэу Iоф ышIагъ, джы АР-м и Апшээрэ суд итхьамат. Джауштэу ине-пэрэ IэнатIэ ар кыфэкIуагъ.

Адыгеим судебнэ реформэм гъогу псынIкIэп кыщыкIугъэр. Ащ Трэхъо Аслъан илахышIу хэлъ. ИлофшIэнкIэ анахъ мэхъанэ зэритырэ псынIкIэу ыкIи дэгъоу судым илофшIэн зэхэ-щэгъэныр ары. Ащ фегъасэх район судхэр. АщкIэ егъэфедэх районхэм ащызэхышхэрэ зэхэсыгъохэр. Ахэм ащатегу-щылэх, ащызэхыхы судьхэм япшээрылхэр. Трахьом суд Iофым шъхьалэу зэрэфы-рилэм ишыхъат УФ-м исудья-хэм я Совет зэрэхэгъэхьагъэр. Ащ орденэу «Знак Почета», медальхэу «За воинскую доб-лесть», «Адыгеим и Шытхъу-зехъ», «За заслуги перед су-дебной системой РФ I-ой сте-пени» зыфиохэрэр ыкIи нэмыкI тын лъапIэхэр кыратыгъэх.

Трэхъо Аслъан юридическэ шIэныгъэхэмкIэ доктор, илоф-шIэн шъхьалэу даклоу студент-хэри регъаджэх. Ар Адыгэ къэ-ралыгъо университетым ипро-фессор, уголовнэ IофымкIэ ка-федрэм ипащ. Студентхэм за-коном ыкIи правэм уасэ фа-шынуэ егъасэх. Юридическэ IофыгъохэмкIэ научнэ IофшIэ-гъабэ иI. Ахэр монографиех,

статьях. Трэхъо Аслъан икIуа-джэ шыгъушхэрэп, еджапIэм ишIуагъэ регъэкIы, къоджэдэс-хэр кыфэразэх.

Аслъан ящэнэрэу АР-м и Апшээрэ суд и Тхьаматэу ха-дзы. Ежъыри цыхъу кыфа-шырэр кызызеригъэшъыпкъэ-жыщтым пылъ.

Емтыль Зауркъан

Емтыль Зауркъан 1945-рэ илъэсым Щынджые кышчыхъугъ. Ягъу Къамболэт заом кы-щауIи чылэм кызыгъэ-зэжъым ыуж бэрэ къо-джэ советым Iоф ши-шIагъ.

Зауркъан ящэнэрэ сабыеу унагъом кыхъухъагъ, ублэлэ еджапIэр дэгъу дэдэу кызе-ух нэуж хэку еджапIэ-интер-натым агъэкIуагъ. Интернатыр тыжын медалькIэ кыуухи, кIа-лэр Ленинград дэт машинэшI институтым чIэхьагъ. 1970-рэ илъэсым ар дэгъоу кыуухи Адыгеим кыгъэзэжъыгъ. Мые-

къопэ машзаводэу икIэрыкIэу агъэлсыжыщтыгъэм ар агъа-кIо. Заводым ишыкIэгъэ псэуа-лэхэр Европэм икъэралыгъо зэфэшъхьафхэм къарашынхэ фэягъэ, жыи хъугъэ станокхэр кыптыкIынкIэхэу, къябгъэщэн-хэу щытыгъ. А Iофым фэгъэзэ-гъагъ инженер ныбжьыкIэр. Iо-фыгъошхохэм язэшIохын Заур-къан ыпшъэ ифэщтыгъ.

Заводым кIалэм мастерэу, технологэу, производствэм ипа-щэу Iоф шишIагъ. 1981-рэ илъэ-сым кышчыублагъэу конструктор шъхьалэу, етIанэ инженер шъхьалэу мэлэжъэ. 1996-рэ илъэсым кышчыгъэжъагъэу за-водым Iофэу шишIэрэм даклоу Мыекъопэ къэралыгъо техно-логическэ университетым шы-регъаджэх.

1997-рэ илъэсым кандидат-скэ IофшIэныр кыгъэшъыпкъэ-жышъ, Зауркъан техническэ шIэныгъэхэмкIэ кандидат мэхъу.

2000-рэ илъэсым кышчыгъэ-жъагъэу кафедрэу машинэхэм ыкIи гъомылапхъэхэм якъэшын-кIэ аппаратхэм афэгъэзэгъэ кафедрэм ипащ. 2002-рэ илъэ-сым кышчыгъэжъагъэу Заур-къан заводым ипащ. Апэрэ ма-фэхэм къащыублагъэу Заур-къан илофшIэн хэшIыкI икIуа-фырилэу, дэгъоу ышIэу, зэхэ-щэкIо чанэу зыкыгъэлъэгъуагъ, коллективым шъхьэкIафэ, цы-хъэ зыфишIырэ пашэ мэхъу.

2002-рэ илъэсым доктор-скэ диссертациер кыгъэшъып-къэжы. Мыекъопэ къэралы-гъо технологическэ универси-тетым ипрофессор, наукэм зы-гуи зыпси етыгъэ цыфым на-учнэ-ушэтэкIо IофшIэныр ищы-Iэныгъэ щыщ шыпкъэ мэхъу. Илъэс 45-рэ хъугъэ Заур-къан заводым Iоф зыщишIэ-рэр. А уахътэм кыкIоцI цыф-ыгу хигъэкIыгъэп. Дунаир кы-зэхьокIи, хэгъэгум иэкономикэ зызэтэзыми, заводыр эщигъэ-кIуагъэп, коллективыр зэбгы-ригъэзыгъэп, цыфхэр Iуигъэ-кIыгъэхэп, агу ыгъэкIодыгъэп.

Сыдрэ охътэ кыни Заур-къан гужыдэгъэкIыпIэу илагъ наукар. Сыдигъуи научнэ ушэ-тын IофшIэныр икIэсагъ. За-уркъан зэкIэмкIи IофшIэгъэ 50-м ехъу иI. Ахэр кыхауы-гъэх научнэ журналхэу Санкт-Петербург, Саратов, Воронеж, Налчык къащыдэкIхэрэм ыкIи Адыгеим иапшээрэ еджапIэ-хэм янаучнэ журналхэм. Ем-тыльым шIэныгъэлэжъэу В. Г.

Къоджэ кIэлэцIыкIоу уры-сыбзэ зымышIэрэр Красно-дар еджапIэм зычIахъэм, ащ шеджэныр кыфэкIынын ашIо-шыгъ, ау урысыбзэри псын-кIэ кыфэхъугъ, инджылызы-бзэри зэригъэшIагъ. ЕджапIэм боксымкIэ спортым имастер щыхъугъ, автомобилыр зэри-фэнэу «правэхэр» иIэу кы-чIэкIыгъ.

Дзэм кызыкIыжыым, маши-нэхэм, механикэм афэщэгъэ кIалэр Москва дэт автомеха-ническэ институтым чIахъэ ыкIи дэгъоу шеджэ. Даутэ шъхьэ-кIафэ кыфащIэу студентхэм ясовет итхьаматэу хадзэу бэрэ кыхэхьыгъ. Институт ужым автоприборхэм янаучнэ-ушэтэ-кIо институтэу Москва дэтым агъа-кIо. Инженерэу, научнэ IофышIэ шъхьалэу, етIанэ ин-женер шъхьалэу щэлажъэ.

1987-рэ илъэсым институ-тым научнэ-производственнэ объединениеу «Автоэлектрони-ка» зыфиIорэр кышчызэIуахы. Ащ игенеральнэ директор про-изводственнэ IофшIэнымкIэ игуадзэу Емтыль Даутэ агъэ-нафэ. Ар парткомым исекре-тарэу, Москва идепутатхэм якъэлэ Совет идепутатэу мы-зэу, мытлоу хадзы.

Научнэ-ушэтэкIо институтэу Iоф зыщишIэрэм завод 26-рэ епхыгъагъ, нэбгырэ 1500-рэ шылажъэщтыгъ. Ащ фэдэ Iоф-шIэлэшхом ипащэ Щынджые кышчыхъугъэ адыгэ кIалэр игуадзэу агъэнафэ.

1993-рэ илъэсым Даутэ кандидатскэр кыгъэшъыпкъэ-жышъ, техническэ шIэныгъэ-хэмкIэ кандидат мэхъу. Бэ те-мышIэу докторскэри етхы, кыгъэшъыпкъэжыи, техниче-скэ шIэныгъэхэмкIэ доктор мэхъу.

Даутэ къэралыгъом кы-ритыгъэ тын лъапIэхэм ащыщ «Лъэпкъхэм язэкъошныгъэ иорден», «СССР-м иавтомо-биль промышленности ивете-ран» зыфиIохэрэр.

Электроникэмрэ автопри-боршынымрэкIэ мэхъанэшхо зилэ научнэ монографиехэр, статьяхэр Даутэ бэу кыхи-утыгъэх.

Джырэ уахътэ ар Москва щэпсэу, ау икIуаджэ, илахыл-хэр шыгъушхэрэп.

ЕМТЫЛЬ Разыет.
Тарихъ шIэныгъэхэмкIэ кан-дидат.

(Джыри кыкIэлъыкIощт).

Ехьулэ Даут

Ехьулэ Даутэ Щын-джые кышчыхъугъ. Къоджэ еджапIэм ия 7-рэ класс кызыуэхым, ягъу Рэмзэнэ игъусэу Краснодар кIожьыгъэх.

Мэщбашлэр —

Тызэрыт шэклогум мазэм и 7 — 8-м Мэщбэшлэ Исхьякь Тыркуем щыхьэ-клагь. Анкара, Истамбул адыгэхэм ащылуклэ, гушылэгум афэхугь. Игъа-шлэ икъеклоклэ, илэжыгьэ, тхэным фэзыщагьэм, тхаклор зыфэдэн фаем, адыгэ Иофым еплыклэу фырилэм кьате-гушылагь.

Клэклэу кьэплон хумэ, лэпкь зэхашлэм, хэкум нэшлуклэ кьеплынхэ зэрэфаем бэ кьыфигьэушыгьэр, кьызэтынэклыгьэ ильэсипшл пчъагьэм щылэгъэ «зэо чыилэм» ыгьэплэхьугьэ горэхэр яеплыккэ пхэнджхэм ахэплэжыкхэм фаеу ышлыгь, зыхэт гулэгум-гузэжыгьэр хэ-кыплэнчъэ дэдэу кьызыщыхоу, зыгу клодыпэным нэ-сыгьэмэ гугьэм иклэпсэ лэкла-пэ афищэигь. Истамбул Шушлэ хасэм тилоф зыщыдгьэ-цкклэгъэ нэуж тыккычламыгьэ-кыжыгьэ, Анкара зэрэщыщы-тыгьэу, цыфхэм тыкбауху-рэигьэу кьытфэхуахыщыгьэ, инэу кьызэрэтфэразэхэр, яшлэшхэр кьалоштыгьэ. Гушы-лэм пае, зыгорэм мырэхушэу кьылуагь: «Совет лэжыкхэм зымы игушысэхэр, ыгу ил-хэр фитэу ымытхышхоу, ком-партием кьафигьэнэфэгъэ лэ-гъо зэжым зи темыкышхоу, ащ кьыхэккыккэ а лэжыкхэм атхыгьэхэм цыхьэ афэпшы мы-хунэу, узыкляджэны щымылэу арыгъэ тызэрегупшысэхыгьэр. Ау о, Исхьякь, ащ фэ-дэу уегупшысэныр зэрэмы-тэрэзыр кьыдгурыбгьэлуагь, тхьауегьэпсэу, тынэ кьэбгьэ-плэжыккэ». Ар дэдэр ыужыккэ Клокло Дженгизи гьогумэфэ-ланэм кьышыккыгьэпытыхьа-жыгьэ. Мэщбэшлэ Исхьякь Тыркуем щырилэгъэ зэлуклэгум-хэм яшлогьэшхо кьызэрэклау-гьэм шэч хэлэп. Мэщбэшлэ Исхьякь кьызэрэхуыгьэу на-гьом мэщыбэ ышлэу зэрэщы-тыгьэм елпытгьэу Мэщбэшлэ хуыгьэми, ежыр мэщым кьы-щымыуцоу лобашлэ хуыгьэ. Бэмэ зэрэшлэу, Мэщбэшлэ Ис-хьякь нахь тхылыбэ адыгэм, адыгэ тарыхьым, адыгагьэм, цыфыгьэм фэзытхыгьэ тхакло-кавказ лэпкьхэм кьытхэккы-гьэу сэ сшлэрэп. Ащ фэдэу дунэе псауми тетыр башэп, зырыз плэми хушчт. Мэщбэ-шлэ Исхьякь ыцлэ зытэтэу кьыдэккыгьэ тхылымэ япчъагъэ 100-м кьэху. Ащ итхыгьэхэр мыгъэ том 16, 20 зырыз хьоу адыгабзэккы урысыбзэккы кьы-дагьэккыжыккы.

Мэщбэшлэ Исхьякь лэшлэ-гьуныкьом нахьыбэ хуыгьэу Адыгеим итхакломэ я Союз итхьамат, бэшлагьэу Урысыем итхаклохэми ятхьамэтэ гуадз. Ильэсыбэрэ зэлпыпытэу де-путатхэм я Адыгэ хэку Со-вет, Краснодар край Сове-тым, СССР-м и Апшэрэ Со-вет ядепутатыгь, Урысыем и Общественнэ палатэ ихэдзы-гуитлүмэ ахэтыгь. Гьэхьагьэу адыгэ литературэм щышлыгьэ-хэм апае шлухьафтынэу, цлэ

лэплэу кьыфагьэшхошагьэ-мэ япчъагъэ кьэлпытэгьуай. Кьызэрэтлуагьэу, Мэщбэ-шлэр лобашл, лэжэклошху, емызэщыж цыф, зилапэ тхы-гъэ бэдэдэ кьыпыккыгьэ тхэкло-шэджашь, ыныбжэ емылы-тыгьэу, ыгуи, игушысы, ылэпк-лэпкыи зэрэклалэх плэми ух-уьонэу шытэп. Узынчъэу, гу-кьыдэч илэ зэлпытэу джыри Тхьэм бэрэ тфегьэпсэу, бэ-рэ тапэ регьэт.

Мэзитлү фэдизклэ узэклэлэ-бэжымэ, шышхьэлэу мазэм, Мэщбэшлэ Исхьякь ДАХ-м итхьаматэу Сэхьурэкьо Хьэу-тийрэ гьэзетэу «Адыгэ пса-лэм» иредактор шьхьалэу Хьэ-шуцлэ Мухьэмэдрэ ягьусэу Тыркуем, Иорданием, Израилэ ащылагь. Тыркуем и Адыгэ хасэ-хэм яфедерации (КАФФЕД-м) хэт хасэ тхьаматэхэм язэлү-клэгум Анкара щыклоштыгьэ. Зэлүклэр ДАХ-м и Зэфэсышхо изыфэгьэхьазырын фэгьэхьы-гьагь. Ащ хэтэу Клокло Дженгиз Мэщбэшлэ Исхьякь кьеупчыгь: «Шэклогум мазэм иапэрэ ма-фэхэм укьедгьэблагьэмэ, укьыт-фэклошхуна?» Арыти, емыгу-пшысэхьэу «Сыкьэклон» рило-жыкыгьагь. Пальэр кьэблагьэ зэхум, Исхьякь сеупчыгь: «Сыдэу ушыт, уилофхэр сы-дэу хуухэра, мо гушылэ зэл-пытгьэхэм уахэхьэшхунэу шы-та?» Зыщылэшт мафэмклэ кьы-зысэупчылым, еслюагь шэклогум и 8-р.

Джы шьуеппл ащ физэ-шлокыгьэ заулам: шэклогум и 2-м Москва мэбыгы, я 3 — 4-рэ мафэхэм Общест-веннэ палатэм илофшлэн хэ-лажыш, и 5-м Мыекьуапэ кьегьэзэжыккы, илофшлэлэ зы ма-фэрэ цэлэш, шэклогум и 6-м чэщым Краснодар ма-кло, и 7-м инэфшьягьо Истамбул нэсы, сэ ащ сыккыщы-пэгьоккыш, занклэу Анкара тэбыгы. Типрограммэ Анкара

клоныр хэмытыгь нахь мышлэми, ыужыккэ хагьэхьажыгьэ-ти, тэри «хьау» тлуагьэп. Тыр-куем икьэлашхьэ тызэрэнэ-сэу «мы лыр пшыгьэщтын, улэугьэщтын, тлэклэ зедгьэгъэ-псэфын» тэлэш, хьаккыщым члэтэгьэтлэсхьэ. Ау ежыым «сы-чыен» ымылоу, тырку теле-видением «сыд фэдэ телекьэ-тынха шьулуа мыхэм кьагъэ-лэагьохэр?» елош, епллы. Етланэ кьытеложыккы: «Бээр кьы-з-гурымыломи, зыккызырэхлэрэм-клэ зэрэкьэтын хьарзынэхэр кьызыгурылуагь».

Анкара кьыщытпэгьоккыныу пшэрылэ зыфашыгьэ ныб-жыккыккэхэр кьызыщытпэгьо-ккыны фэе сыхьатымклэ, тызы-фэе горэ щылэ-щымылэмклэ кьытэупчыгьэ. Ау тимахулыэ (убых-ажыккымы яклалэ) ахэм апэ зыккыригьэшэи кьытпэ-гьоккыгь, мэфэ реным ащ ти-хьэклагь. Ечэнд фэгьазэу тшы-гъэ шэджэгьуашхэм «ешо» хэмытыгьэми, тызэрэгьэгушы-лэхэзэ, «ешхэмклэ» тлэклэ ед-гьэлыгьээн фае, Мэщбашлэр кьытхэупкылагь: «Сыжыгьэгу-щылэзэ, сымышлахэу башэ сэ-жыгьэхыгьэ, джы пчыхьа-шхьэ сыдэушчтэу лоб тшлэ-жыккышчтэ!» «Шьумыгьэмклэ», — ылуагь тыбысым клалэ, — сэ джы зы чыплэ шьусцэщыш, зи шьумышыгьахэ фэдэ шьу-хушчт».

Кьалэр тлэклэ тигьэлэгьэ-нэу кьытитгьэхьыккы, Анкара Пытаплэм тишагь. Ащ маши-нэ дэклэрэп, лэсэу дэклых. Мэщбашлэм ипытагьэ, иныб-жыккылагьэ тыщытхьоу бэрэ ты-рыгушылагьэми, семысэмэр-кьэун спьэккыгьэп: «Мары джы кьэтшлэшт, о уиклэлэгьэ-пыта-гъэ зыфэдэр». Шьушлэш ху-гьэху, ильэс 85-рэ хуыгъэ Мэщбашлэр зыккы тауж кьы-мынагьэккэ. Зыккы кьызэтемы-уцоу, зымыгьэпсэфэу пытаплэм ышхьэлэ дэдэ нэсынклэ кьэ-нэжыккыгьэ щымылэу дэклоягь. Ащ дэжым тлэклэ тыккыщы-уцуи, етлани кьэтымыгьэзэ-жыгьэу тапэ тишыгь. Ежыым изытетклэ тызеупчылым, «слэ-ккыккыккэхэр клэзэзыхьэ сыху-гьагь» ылуагь. Ау ащ нэс дэ-клоягьэу зыльэккыккэ мыккэзэ-зырэ башэ щылэпштын. Сыда плэмэ ар лээшэу бгы занд, Анкара кьалэм ианахь лээгэлэ дэдэм тет, ильэгагъэ метри 110-рэ мэху, укьепллыхмэ, зэ-

рэпсаоу кьалэм укьызэрэхап-лэрэм кьыщымыуцоу, азэнэ-джаплэ лэагьэхэми укьышхьэ-шьуапплэ.

Пытаплэм тыккызехыжым, пчыхьэфэгьазэу Анкара и Адыгэ Хасэ тыкылагь. Мафэ-ми ащ теклолагьэмэ хушчты-гъэ, ау тыфэягьэп. Сыда плэ-мэ, апэрэмклэ, сэ ащ бэрэ тхьаматэу сытетгыгьэш, дэгум дэдэу сэшлэ мэфэзээкьо-тхьа-умэфэ мафэхэм ащ цыфыбэ дэдэ кьызэрэклауапэрэр. Плэу зэтет унэхом ащ фэдэ ма-фэхэм сэ сшхьэккэ тлысыплэ щысымыгьотыжыгьэу бэрэ кьы-сэклугь. Кьэщыном зыфэзы-гьэсэрэ сабылхэр зы купэу, ахэм янэ-ятэхэр зы купэу, кьэшьокло куп ныбжыккыккэхэр, театрэм епхыгьэхэр, пчынэуа-ккэ, адыгабзэккэ тхэккэ-еджа-ккэ зэзыгьашлэхэрэр, нэмыккэ куп зырызэу «тхылэ горэ кьэт-щэфын» е «адыгэ шхын горэ зылудгьэфэн» зылоу кьэкло-рэ хьаккыккэхэр щызэблэккыккы. А пстэуми аккылуужыгьэу ащ мы мафэхэм КАФФЕД-м и Зэ-фэсышхо зыфагьэхьазырыш, нэмыккэ кьалэхэм кьарыккыгьэ хэсэ лыккыккэхэри хэтхэу зэлү-клэгумхэр шырагьэккыккыккы. А пстэур кьыдэтлэпыти, тэри «за-тедгьэонэп, пэрыоху тафэ-хунэп» тлуи, хасэм пасэу те-клолагьэп.

Пчыхьашхьэм кьытэжэрэ нахьыжыккыккэхэр тэрырэ ка-фэм тлэклэ тыщызэдэгумшылэ, типрограммэ игьэцэккэн ты-фежыагь. Апэрапшлэ Мэщбэ-шлэ Исхьякь тыркубзэккэ сы-ккытегушылагь. Ар зыфэдэ цы-фыр, илэжыккы, тильэпкь фи-шлагьэр, фишлэрэр зэрэгьу-нэнчэрэ клэклэу кьафэслогьагь. Етланэ псалэр ежыым ести, сэ физэздэккыккыккыккы, кьэгум-щылагь. Зэдэзккыным зэпегьэу псалэм ыккыуацлэ, кьэгумшылэ-рэм игушысэ зэцегьаккы. «Зэ-дэзккыны лоб хэмытэу хуныу-щыт шьулуа?» слуи, залым члэсмэ сызэупчылым, язычанэ фэдизмэ адыгабзэр амышлэу кьычлэккыгь. Ау а тлэклэми адыгабзэр зэрэшлэрэми гушлуа-гьуи гушхуагьы хэтхыгь. Кьы-зэрэчлэккыгьэмклэ, адыгабзэр нахь зышлэхэрэр ары Мэщбэ-шлэм кьедэлунэу кьэклауагьэхэр.

Зэлуклэгьур сыхьатыщым ехурэ кылагьэ. Етланэ Исхьякь упчлэхэм яджэуап аритыжыгь. Зэлүклэр кыхьало хуыгъэ нахь

мышлэми, зи пшыгьэп, езэщы-гьэп, сыхьатыр зынэсыгьэми гу лыыттагьэп, пстэури яшпып-кьэу, ягуапэу кьедэлугьэх.

Чэщым тлэклэ зыдгьэпсэфы, мызэгьогум тыхэгьэрэи клалэ ттлупшыжыккыгьэ, Хэсашхьэм щыщэу хэгьэрэи тфэхьунэу зы-пшэ ральхьэгьэхэ Кьанкьош Лутфийрэ ащ ишхьэгьэусэ Хьураняпху Фэрихьэрэ нэф-шьягьом дэжэ кьухьэлээта-плэм тащагь. Зэшхьэгьэуситлүм тыкьагьэккыккыккы, Истамбул кьэдгьэзэжыккы.

Истамбул Клокло Дженгиз кьыщытпэгьоккы. Занклэу пчэ-дыжыккыккэ класэ (бранч) зы-щашышт ыккы Исхьякь кьы-зыщыгушчылэшт залым — Ша-милэ ыцлэ зыхьырэ Шушлэ хасэм (фондым) иунэ тыкылагь. Шамилэ ыцлэ зыхьэрэ Шушлэ хасэр гьэтхэпэм и 30-м, 1978-рэ ильэсым дагыстан, чэчэн зыфэпшчтхэ лэпкыккы Кьо-ккыплэ Кавказым щыщхэм зэ-хашагь. Етланэ цыккы-цыккыуэ, абадзэхэри, адыгэхэри ахьа-гьэх. Ильэс пчъагъэ хуыгьэу ар адыгэ-абэдзэ Шушлэ хасэ фэдэу хуужыккыгьэ. Шушлэ ха-сэхэм япшэрылэ шьхьалэр зы-мылэккыккыккыккы, фэныккыккыккы адэлэпылэнэу ары, ау Шами-лэ ыцлэ зыхьырэ Шушлэ ха-сэм пшэрылэу зыфигьэуцу-жыккыгьэр ащ кьыщыуцурэп, «ныбжыккыккыккы нахьыжыккы-хэми яшлэныгьэккэ, ягупшысэ-ккэ, ялэпкы-лэпкыккыккы зари-гьэужыккыккыккы, гьашлэм нахь зэфэхьысыжэ купккы кьыхахы-ным пае адэлэпылэнэу», нэ-мыккыккы кьэплон хумэ, ти-цыфхэр нахь гьэсагьэ, яаккып нахь чан, язэшлэ нахь ин зэрэхьунылым пылынэу ары.

Анкари, Истамбули Мэщбэ-шлэ Исхьякь кьащилогьэ пстэу-ри кьытфэлотэжыккыккы, ау куп-клэу ахэлпыгьэм клэклэу игуш-гьэужыккыккыккы, гьашлэм нахь зэфэхьысыжэ купккы кьыхахы-ным пае адэлэпылэнэу», нэ-мыккыккы кьэплон хумэ, ти-цыфхэр нахь гьэсагьэ, яаккып нахь чан, язэшлэ нахь ин зэрэхьунылым пылынэу ары. Анкари, Истамбули Мэщбэ-шлэ Исхьякь кьащилогьэ пстэу-ри кьытфэлотэжыккыккы, ау куп-клэу ахэлпыгьэм клэклэу игуш-гьэужыккыккыккы, гьашлэм нахь зэфэхьысыжэ купккы кьыхахы-ным пае адэлэпылэнэу», нэ-мыккыккы кьэплон хумэ, ти-цыфхэр нахь гьэсагьэ, яаккып нахь чан, язэшлэ нахь ин зэрэхьунылым пылынэу ары.

Юфбаш

фэрэр, ащ дыкыгъоу иадыгэ лъэпкъ нэмыкхэм шуклэ аригъэшлэн, ежыри щысэ афэхуэ-э, адыгэ шэн-хабзэхэр аригъэлъэгъунхэр адыгэ пэпчэ ипшэрыл. Адыгэр тыдэ щыпсэуми, зыхэс лъэпкъхэм, зыщыпсэурэ хэгъэгъухэм шлоу зэрафыщытыр, Урысыери Търкуери къэзыгъэнэжыгъэхэм, зэтэзыгъэпсыхьагъэхэм, зыгъэужыжыгъэхэм зэращыщыр, ар бэмэ зэрамышлэрэр, ядгъэшлэн зэрэфаери ипсалъэ щыкыгъэтхыгъ.

Мэщбэшлэ Исхьакъ ыныбжь илъэси 3 нахь мыхъугъэу ятэ имылъжыу къани, янэ, итэ-тэж-нэнэжхэм аплужыгъ. Итэ-тэж Дэунэж Бакъэ ихьаклэщ цызэхихыгъэ къэбархэм, пстэуми афэмдыу янэ Мылуминат къылоштыгъэ гыбзэхэм, лорыуатэхэм ар лъэпкъ гупшысэм къыфагъэушыгъ. Адыгэ гыбзэхэр, лыхъужь орэдхэр, орэдыжхэр, лорыуатэхэр, лотэжхэр, усэхэр — джахэр арых лъэпкъ гупшысэм икыжаплэр.

Илъэси 8-м Мэщбэшлэ ритыгъ иапэрэ усэ зетхым. Ащ тэ-зыгъэгъушхьагъэр адыгабзэм-клэ икълэегъаджэщтыгъэ Пшыунэл Юсыф ары. Тхэклошхо хъуштым иапэрэ тхылы ныбжьыклэ дэдэу дунаим къытехьагъ. Ащ къыщегъэжыагъэу зэпымыоу тхагъэ, джыри матхэ. Тхэм бэрэ узынчъэу тфегъэпсэу, лъэпкъым, цыфыгъэм афэлэжъэшуным, джыри игухэлхэр къызыдыгъэхъунхэм апаегъашлэрэ кыуачлэрэ кыретых.

Къызэрэтыагъэу, Мэщбашлэм тхылыбэ къыдыгъэкыгъ, романышхох. Ахэм ащыщ «Рафыгъэхэр» зыфилорэ романэу сэ тыркубзэклэ зэсыдзэклы, къыдзэгъэкыгъэр. Тыркуем тыклонэу зыкълэхъуэм иушъхьагъум ари ащыщ. А романым цыфыбэ еджагъэу къычлэкыгъ. Ахэм ащыщхэм зыкытфагъази, лъэшэу агу зэрэрихыгъэр къытауагъ, къытфэхъохъугъэ, инэу шлушлэ къытфахыгъ, джыри Мэщбашлэм итхылыхэр афызэтыдзэклынхэу къытэлъэлугъэх, тытырагъэгъушхуагъ. Зэлуыгъэхэм а тхылымы лъэтегъэуцо ащафашыгъ. Бэмэ тафитетхи, тафыкълэтхэжыгъ.

Мэщбэшлэ Исхьакъ лъэпкъым къырыклогъэ тхьамыклагъом фэгъэхыгъэу джыри зы роман ытхыгъ «Хэхэсхэр» ылоу. Ар къыдэкыгъэгъоп, ау журналэу «Зэкъошныгъэм» пычыгъо-пычыгъоу къытырадзагъ. Ари зэздзэклынэу къыситыгъэшъ, Тхэм ыломэ зэрэтылэкълэу ащи

лоф дэтшлэн, тыркубзэклы къыдэдгъэклын.

Хэтрэ адыгэ тхаклуи щысэ фэхъупхъэу зы хэбзэ гъэшлэгъон дахэ хэлъ Мэщбэшлэ Исхьакъ, адыгэбзэ къэбзэ дахэклэ еджэгъошлоу, гурылогъошлоу матхэ. Бзэ чанклэ, бзэ къабзэклэ тхыгъэ тхылыр сыдигъоклы зэбдзэклынклэ нахь лэрыфэгъу. Арын фае Мэщбашлэм итхылыхэр урысыбзэкли, нэмыкыбзэхэмкли къызкыхаутыхэрэр. Сыдэу шы фаеми, ныдэлъфыбзэклэ ытхырэм нахь лъэш, нахь дэгъу нэмыкыбзэклэ зэдзэкыгъэр хъурэп. Мэщбэшлэ Исхьакъ зынэсыгъэ лъэгаплэр ащ ишыхьат.

Тхаклом игушылэ къыщыхыгъэщыгъ ныдэлъфыбзэр, лъэпкъ клэныр быдзыщэм зэрэфэдэр, ащ раплугъэр сыдыгуи, тыдэ щылыми, сыд фэдэ чыплэ итми, илъэпкъ зэрегупшысэщтыр, фишлэщтымклэ а лъэхъаным икыныгъо горэхэр шлогъэнаплэ е ушъхьагъу зеримышыщтыр. Ежым ащклэ щы-

Търкуе къэралыгъоми, тыркухэми хэхэс тятэжхэр гүзэжыогъу зыхэтыгъэ лъэхъанхэм яхэкупчъэ къазэрафызэлуахыгъэм, зэрэрагъэблэгъагъэхэм, къазэрадэлэпыагъэхэм, джыри тизэпхыныгъэ зэрэлагъэ-кыуатэрэм афэшл.

Мэщбашлэм къызэрылуагъэмклэ, цыфыр тхакло хъуным пае юфыгыуищ ищыклагъ. Апэрэмклэ, Тхэм къыхилъхьагъэу, къыдалфыгъэу зэчый (талант) хэлъын фае. Ащ фэдэ сэнау-щыгъэ бэмэ ахэлъынкли мэхъу, ау ар игъом къаплшэу зэбгъэужымэ ары къызыпшъхьаплэрэр. Ащклэ пшэрылшышхо ял пэублэ еджаплэм адыгабзэм щезыгъэджэхэрэ клэлэегъаджэхэм. Сыда плэм сабыим хэлъ сэнаушыгъэр ежым иунагъуи гу лъамытэн алъэкыщт, ар къыхэзыгъэщын фаер клэлэегъаджэр ары. Ятлонэрэмклэ, уемызэщэу, укымыклотэу, угу умыгъэ-кюдэу утхэн, утхэн, зэпымыоу утхэн фае. Ежым ело: «Сэ силэнатлэ тезгъэкюдэрэ уах-

мэ зэу ащыщ тхаклор ытхы-рэмэ ахэт лыхъужхэм ащыщ — зым дэлэу, зым пэуцоу зэрэщымытын, пстэуми зэфэдэу афыщытын зэрэфаер, етлани ытхырэ-ылохэрэмклэ зыфэсакыжыныр, зиуплэкыжыныр зэрипшэрылтыр. Ащклэ щысэу къыхыгъ Фидель Кастро зылоклэм, бжэм рило-лэгъагъэр. Ащ къызэрылуа-гъэмклэ, СССР хэгъэгум ипарламент идепутатхэр, МИД-м илофышлэхэр, апэрэ бзылфыгъэу космосым быбыгъэ Валентина Терешковар, журналистхэр, нэмыкы цыф цларылохэр зыхэтыгъэ купым игъусэу Кубэ кыуагъэ. Гаванэ иаэропорт Рауль Кастро къащыпэгъокыгъ. Оранжерее хъоопшаушхом идзэкло шыгын-шъуашклэ фэпагъэу Фидель Кастро лэпэуытклэ зырызэу зэклэми нэлуасэ закыфишыгъ. Хьаклэмэ ащыщ хулыфыгъэмэ шъхьафэу ланэ къафари-гъэшлэ, зэрэтысхэу Фидель къыжэдэкълэу Мэщбэшлэ Исхьакъ зэхехы: «Кавказ тхаклор, бжэм хъохъу къелуал!». Ары шъхьаэм, купым ипащэ щысэу еж аплэу гушылэ къыло-ныр зэрипэсыжыгъэп. Ау нэклэ зэупчыгъэ пащэм къыре-ложы: «Хъау, о кьало, зи фэ-луагъэп». Исхьакъ къэпсэлъэн фаеу мэхъу, ау фэхъазырэп. Къэтэджышъ, щысхэм «сыда шъулуа къылоштыр» ало фэдэу къыжэдаплэхэзэ, «Товарищ

шлэр ащ зэригъэпсырэр, зэри-псыхьэрэр. Ащ фэдэу адыгэр зыщыпсэурэ чыплэм зэрэфэ-шлушлэрэр хыгъэунэфыкыгъ. Гу-щылэм пае, Урысыем ихышъэ адыгэмэ чыплэшхо зэрэауабы-тырэр, Москва полякхэр да-фыжхэ зэхъум, дзэ пащэу ялэгъэхэ нэбгырищым язырэр зэрэадыгагъэр, ау ар бэмэ зэрамышлэрэр ыкли урыс дзэ-пщитлум ясаугъэт Москва зы-дашыхьэм, ахэм адыгэ пащэу ахэтыгъэр зэрагуамыгъэуца-гъэр джащ фэдэу тырку чы-нальэм пыйхэр зырафыжхэ-хэми, Търкуе Республикэр за-гъэпсыми, зызырагъэужыжы-ми адыгэр ыпсэ емыблэжыу зэрэхэлэжыагъэр къогъанэ имылэу адыгэм ипшэрылъ зэригъэцэклагъэр, зыцагъэ-гупшэ. Тилъэпкъ къырыкыла-гъэр тэр-тэрэу зэтэгъашлэклэ икыуштэп, ар тызфэзэогъэ, тызфэлэжыгъэ нэмыкы лъэпкъ-хэми агу къэдгъэкыжынын, ядгъэшлэн фае. Ащ кыкыларэп зэо-банэклэ тызыфаер къыз-дэдгъэхъунэу, плоттыри, зы-щыплоттыри, зэплоттыри, зэ-реплотт шыкълэри пшлэзэ узэ-клон зэрэфаер Мэщбашлэм шлошъхъуныгъэ фырилэу къы-луагъ.

Адыгэ тхэклошхом лушы-гъэр къызэбэкыштыгъэ ипса-лэ къызеуехым, шъхафитэу упчлэ-джэуапхэм зэлуклэр ахэ-зэрэгъэхьагъ. Уахътэр зэрэ-мэклагъэр умылоштмэ, зыми къымылхъэхъэу, шомыплык-хэу, хэти зыфаем кыкълэуп-члагъ, хэти зыфаер кылуагъ. Анкара къышлэтыгъэ упчлэхэр нахьбэу зыфэгъэхьыгъагъэ-хэр ныдэлъфыбзэр арыгъэ. Ахэр нахь ыгъэгумэкышты-гъэх ныдэлъфыбзэр зэрэкло-дырэм, хэкуми нахь шалэклэ-зэу зэрэжагъэм, нахь макълэу щырагъаджэхэ зэрэхъугъэм, къэралыгъуабзэу зэрэщыземы-клорэм, адыгэ тхэклитур зы е зэлэгъунэгъу зэрэтымышы-шъурэм, нэмыкыхэми. Истам-бул Шлушлэ хасэми, Истамбул Кавказ хасэми алэ рагъэшъу кышлэтыгъэхэр Урысые Фе-дерацием Адыгэ хэкужыыр зэрэхиубытэрэм ежхэми Уры-сыер яхэгъэгоу, ячлыналэу зылытэнэу фаеу, къэзыгъэ-зэжы зышлоигъоу адыгабэ зэрэщылэр къэралыгъо лы-шъхьэмэ джыри макълэу зэрэ-зэхашлэрэр, хымэкклэ къызэра-плыхэрэр, Урысыем имы-цыфхэу зэралытэхэрэр, гу-клэгъу къызэрафамышлэрэр, хэ-хэс адыгэхэм паспортитлэ зэрэханэу зэрамыдэрэр, хэку-жым къэзыгъэзэжынынэу фае-мэ ялоф зэрамыгъэпсынкларэр, кыныгъуабэ къазэрапагъохы-рэр, квотэхэр гъэ къэс нахь макълэ зэралыхэрэр, нэмыкы гуклэе-гумэкълэри кылуагъэх.

Мэщбэшлэ Исхьакъ упчлэ пстэуми яфэшъошэ джэуап луш аритыжыгъ, ахэр зэшлохыгъэх хъуным пае ылэкклэ кымы-гъэнэнэу, пащэмэ залуигъэклэ-нэу арылуагъ. Ау ащ фэдэ юфы-гъохэр зы нэбгырэкклэ зэшло-хыгъэ зэрэмыхъурэр гъэнэ-фагъэ. Адыгэ утыгум ит уп-члэ муыхыжхэм джэуап афэ-хъунхэр зипшэрылъ шъхьа-лэр, ДАХ-р апэ зэритэу, ти-хасэхэр, адыгэ пащэхэр арых. Тхэклошхом зэрылуагъэу, «лэ-лэа, зэо-банэ, кьэлэ-ложыгъэ хэмытэу, «алоштыр, зычало-штыр, зэралоштыр, зэралош-тылхэр» ашлэзэ, адыгэ ло-фыгъохэр гъэцэкклэгъэнхэ фае. Арышъ, Тхэм къадегъэхъу!

ХЪУАЖЪ ФАХЪРИ.

ЛЪЭХЪАНЫМРЭ ЦЫФЫМРЭ

Зы бын итхыд

Непэ зы адыгэ унагъо икьэ-бар кышфэуэсэуатэмэ сшю-игъу. Зыфаслорэр къуаджэу Хьалъэкьуае щыпсэуштыгъэ Мэщфэшлу Шъалихъэ иунагъу. Мы унагъор уахтэу зыхэтым шьобж хэзыхыгъэхэм зэу ащыш. Кызыраложьыремклэ, Мэщфэшлу Шъалихъэ ятэ къалэу Краснодар (Екатеринодар) щыригъэджэгъэх. Ыкьоу Шъалихъэ еджагъэти, ефэнд хьугъэ, Къурланым клалэхэр ригъаджэ-щтыгъэх.

Уахтэр зэблэхьугъэ, еджаплэхэр кызылауахыгъэ зэхьум, Шъалихъэ клэлэгъаджэ мэхьу. Пчыхьалыкьуае, Хьалъэкьуае, Тыгъургъой, Джэджэхьаблэ, Шэбэнэхьаблэ, Нэшукьуае клалэхэр ащыригъэджэгъэх. Ипшъэщэжыиу Санят 1936-рә ильәсым Нэшукьуае, икларэу Хьисэ 1937-рә ильәсым Шэбэнэхьаблэ къащы-хьугъэх. А ильәсым Москва курсым Шъалихъэ агъэкьуагъ. Занятием члэсэу Лев Троцкэм итхылу «запрещенн-клэ» альитэщтыгъэр кыгос пшъэщэжыиу кыилэпызыгъ. Шъалихъэ тхылыр кыштэ-жыгъ. Клэлэгъаджэр тхылыр зыемклэ къэупчлагъ. Шъалихъэ «Сэрэп зыер» ылошъ-гъэп. «Троцкистыр» кыпа-лхыи, клэлэгъэджэн йофым кыыхагъэкьыгъ. Нэужым илоф-шэн лухажьын фитэу тхылъ кыратыжыгъагъ.

Шъалихъэ ыпху нахьыжэу Фатимэт игукъэкьыжэхэм мыр ащыш: «Тятэ цыфыбэмэ яклалэхэр еджаплэм рицэлагъэх, комсомолым хигъэхьагъэх. Ащ пае ны-тыхэм агу кьэбгъэ-щтыгъ. Нэужым, яклалэхэр еджагъэ зэхьухэм, кыфэрэзэ-жыгъагъэх. Шъалихъэ Советым шылажэуи хьугъэ. Агурыло-щтыгъэ хабзэми цыфхэми, ау мыхьунэу зеклохэрэм афигъэ-

гъуштыгъэп. Цыф кызырыкло-хэм афэгумэкьыштыгъ. А уах-тэр щынэгъуагъэ. Лажъэ зимылэ цыфыбэ бзэгу ахьызэ агъэ-кловыгъ, дарагъэщыгъ. Джащ фэдэу хьалъэкьое лыжыищэу лажъэ зимылэу бзэгу ахьыгъэ-хэм акъоуцагъ Шъалихъэ. Ылорэр ахажьу, агурылоу, алы-тэу щытыти, лыжыищыр дари-гъэщыгъэп. Шъалихъэ а лы-жыищымэ (Лъэпцлэрышэ Мац, Дэгумыкьо Лахьу, Хэжэ Мэт) апае ылогъагъэу мыр къало-тэжыи:

«Мы лыжыищым зи лажъэ ялэп. Язакъоу ныбжыи къалэм кьуагъэхэп. Нэмазлыкьыр лэ-гуанджэклэ зэрагъэхьокьыгъэм нахьрэ хьакъ ялэп».

Лыжыищыр дязыгъэщынэу фэягъэмэ Шъалихъэ пыи ашыгъ. «Троцкист, ефэндыгъ, лажъэ зилэхэр кьегъэгъунэх», — алуи, бзэгу ахьыгъ. Дарагъэ-щыгъ. А зы чэщым Хэжэ Мэтрэ Мэщфэшлу Шъалихъэрэ дащы-гъэх. Къагъэзэжыищыгъэп.

Мэщфэшлу Шъалихъэ ыпху нахьыжэу Фатимэт ятэ дэгъоу

къешлэжыи. «Сяти сани дэгъоу пшынэм еоштыгъэх. Сятэ ишъэ-огъугъэх пшынаохэу Тхыгъо Чэтибэрэ Къошк Хьаклэклрэ. Пшынэ кьегъэлонымклэ ахэр зэнэкъокъуштыгъэх. Сятэ усэ-хэр ытхыштыгъэх, оредхэр ыусыштыгъэх. Ригъэджэрэ клэлэцлыкьлэхэм ахэр кьаригъа-лоштыгъэх».

Мэщфэшлу Шъалихъэ зыда-щым, ишъхьэгъусэ ильәс 30 нылэп ыныбжыгъэр. Клэлищ кыфани, ыплужьын фаеу хьу-гъэ.

Адыгэхэм ало: «Къиныр зэкъаклоу къэкло». Шъалихъэ ягуащэ ишъхьэгъусэ хьефэ-кловэу зэрэклодыгъэр имыкьоу джыри зы кьин кыфэкьуагъ — колхозэу бзылфьыгъэр зы-хэтым (а лъэхъаным колхозитлу чылэм дэтыгъ) шьузабэм чэмэ мэли илэр эклэ лехы «пыим ишъуэ ушъхьасынэу щытэп» алошъ. Клэлищым зи ягупшы-сэрэп. Ары шъхьае, шлу зы-дэщымыи щылэп. Емрэ шлүмрэ зэгольэу макло. Мэщфэшлу Шъалихъэ иунагъо ятлонэрэ

колхозым ештэ. Хапли кьареты. Уни, бзылфьыгъэм ышхэр кы-дегъэхшъ, фашы. Фатимэт хьа-лэкьое шьуэу унэр фэзы-игъэхэм непи афэраз.

Фатимэт янэ колхозым ишъыпкэу цэлажъэ. Ау джыри Мэщфэшлу Шъалихъэ иунагъо тхьамыклэгъошхо кыфьыкьокьы. Ильәс 37-рә нахь ымыныбжэу Шъалихъэ ишъхьэгъусэ идунай ехьожьы. Сабыи цыкьлэхэр ибэ хьураеу кьэнэх. А лъэхъаным ным ипшъэщэ анахьыжэу Фатимэт ныбжыищэ дэдэу унагъо ихьагъэу щытыгъ. Фатимэт инасып кыыхыгъэп ишъхьэгъусэ дэтхэнэу, уна-гъо ышлэнэу, сабыеу ышъо хэфагъэр зэшъхьэгъусэхэм зэдаплунэу. Ялахьылхэр бэрэ кьафэкьуагъэх, бэрэ кьатэгъа-гъэх, сабыи хэри зэфагошын-хэшъ, аплунхэуи алуагъ, ау ар Фатимэт ыдагъэп. «Сабыи-хэр зымы естышхэп, зымы ипчъаблэ гозгъэтышхэп, сэ сплужьышхы», — ылуи, ытыш кьынагъ. Зыхэхьэгъэ унагъор бэрэ кьелъэлугъ ыгъэзэжыи-нэу, сабыи хэри зыдищэнхэу, ау бзылфьыгъэ ныбжыищэр ащи кьеуцоплагъэп. Лэжъагъэ, псэугъэ, ышэу Хьисэрэ ышы-пхьоу Санятрэ ыплужьыгъэх. Ежы ипшъэщэжыиу Свети ытыш кыихьухагъ. Ари дахэу ыплугъ, ригъэджагъ. Светэ унэ-гъо дахэ ышлагъэу Мыекъуа-пэ щэпсэу. Фатимэт ышнахыи-клэу Хьисэ псэолъэшл инсти-тутэу Ростов дэтым щеджагъ. Клалэм институтыр диплом пльыжыищэ кыуухыгъ. Ильәс пчъагъэрэ (пенсием окложьыфэ-клэ) исэнэхьат щытху хэлъэу рылэжъагъ. Унагъо ышлагъ. Пшъашъэхэр унагъомэ арысых. Хьисэ ипхьорэлъфхэм ащэгъуш-кьы. Хьисэрэ ишъхьэгъусэу Асерэ Мыекъуапэ щэпсэу.

Фатимэт лэжъэкьолухуагъ. Ту-тынлэжыи звенэм ипащэу ла-жъэщтыгъэ. Амал илагъ ышыпху цыкьлуи ригъэджэнэу, ау гу-рыт еджаплэр кызеухым, уна-гъо ихьагъ. Саняти янэ-ятэ-хэм афэдэу пшынэм еошъу-штыгъ. Ятэ ипшынагъэм рагъа-лэщтыгъэп. Шъалихъэ къэкло-жыным щыгуыштыгъэх. Пшы-

нэр ащ фагъашлоштыгъэ. Фа-тимэт ышыпху пшынэ фищэ-фьыгъагъ. Джэгухэри ыгъэджэ-гушъунхэу Санят хьугъагъэ, ау джэгу пстэуми ар пшынэ аще-онэу Фатимэт фэягъэп.

Санятрэ ишъхьэгъусэрэ пшъэ-щищ кьафэхьугъ. Щыри аплугъ, рагъэджагъэх, кьулыкьушлэ хьугъэх.

Джы тлэкьлу нахь игъэкьоты-гъэу Фатимэт сыкьытегушылэмэ сшюигъу. Ыпшъэкьлэ кызырэ-щысьуагъэу, Фатимэт Мэщфэшлу Шъалихъэ ильфьыгъэхэм ана-хьыжыгъ. Ащ ыуклочыгъэр мыжъо шъхьалитлүмэ афэукло-чынэп зыфалорэм фэд. Зауи гъаблы ышырэ ышыпхурэ, ежы ипшъашъи ахэтэу, къахищы-гъэх. Зымы щигъэклагъэхэп. Зянэ-зятэ зилэмэ аригъэхьо-псагъэхэп. Лъэшэу нэкъуакъо-щтыгъ.

«Еджаплэм еджэкьло шьуашэ ащыгъынэу къазаралом, сшып-ху яцэнэрэ классым исыгъ. Сшыпхурэ сшынахыищэрэ къа-лэм сыкьлуи шьуашэхэр къа-фэсщэфьыгъэх. Апэу шьуа-шэр зыщызылпэгъэхэр джахэр арых», — ылуагъ Фатимэт хэ-щэтыкьли.

Фатимэт колхозым дэгъоу зэрэщылажъэрэм, апэ зэритым пае ищытху алуагъ. Депута-тэу къоджэ Советымкьли, хэ-кумкьли щытыгъ. Хэжъэгум и Апшъэрэ Совети идепутатэу агъэлъэгъонэуи алогъагъ, ау Мыекъуапэ сессием къэкьуа-гъэу, «Мэщфэшлу, хэкур зыгъэ-баеу зыгъэджэрэмэ о уащыш, ау уятэ кыппалэты, Апшъэ-рэ Советым идепутатэу уаш-тэрэп», — кьыралуагъ.

Джащ тетэу Мэщфэшлу Фа-тимэт уахтэу зытешлэ нэу-жымы тхьагъэпцлэу-пцлэуымэ аузэндьыгъэ шхончыр джыри зэ кьеожьыгъ. Ауштэуми, ыкьуачлэ ельыфэ хьалэлэу лэжъагъэ. Хабзэм, хэжъэгум афэшъып-кьагъ. Непэ ильфьыгъэу Све-тэ, ащ иунагъо, ышэу Хьисэ, ышыпхьоу Санят Фатимэт ижъышъхьэ агъэдахэ, агъэлъа-плэ, алытэ. Ахэм яклалэхэр «нэнэ дахэкьлэ» ащ еджэх.

ЦУЕКЪО Нэфсэт.
Шлэныгъэлэжъ.

ЩЫНЭНЫГЪЭ СУРЭТХЭР

Убэшхыщэми хьуштэп

Ушхэн фае, ау убэшхыщэ-ми хьуштэп. Ар ашлэми, зэ-клэри зэфэдэп: зыхэр ерагъэу рафыллэх, адэрэхэр — ланэ залъэгъукьлэ пэкьыжышъухэрэп.

Къэлэдэс нанэу Гошсымэ зэритэкьокьлэу кьое хьалыжъо егъажъэ, зэрэтэмашъхьэу мэ лэшлур тиз хьугъэ. Гьунэгъу пшъэщэ пщэр цыкьлоу Олеч-кэ пщэрыхьаплэм кыльэрэзагъ:

— Бабушка, опять что-то вкусненькое делаете? — ело анахь иным фэдэу, нэутхэ жэр-бзэрэу.

— Да, да, девочка, халуж для внучка жарю, скоро придет с занятием и ты иди, садись, ешь, — ылуи, къеджагъ. Ады-гэр псэпапшлэба, шэлэмэ зэф ини, хьалыжъуитлу пльыжъ дахи лагъэм фырильхэхи, ыпашъ-хэ ригъэуцагъ.

Дагъэр къэлпыгъэшъ, зэп-

лъэкьыгъо уригъафэрэп, хьа-лыжъо тхьоплыбзэ убэрэпшы-гъэхэр зыр зым нахь дэхэ-жъэу лэгъэхом из кьэхьух.

Гошсымэ зыкызызэрегъэ-зэкьым, урыс пшъэщэ пщэр цыкьлум игуапэу хьалыжъор зэ-ридырирэр ыльэгъугъэти, маклэу кышигъэутагъ. Нэрэ-лэрэ азыфагу ыуфэрэти, «спа-сибо» гушылэри щыгъупшэжыи, Оле икьлошъыжыгъ. Чэур азы-фагу кьодыеу ябынхэр къаклэ-рыс. Гошсымэ Асхьад къэк-кложьмэ ылуи, гъэжъэныр зе-ухым, хьалыжъом шъхьателубэ фиши, гъэмэфэ пщэрыхьаплэм кыкьыжыи, унэшхом къэкло-жыи.

Щэджэгоужым клалэр универ-ситетым кыкьыжыи. Инанусе гъэшлуагъэ къекьуапли, зэрихаб-зэу, лаплл кьырищэкьыгъ. Гош-сыми кьом ыкьо дахэ щиз хи-

гъахьоу, фэмыплъэкьлэу, щыгу-шлукьлэу ыкьли щыгушхукьлэу рилуагъ:

— А си Асхьад, зытлэкьы-жыи пщэрыхьаплэм кьло, нынэ, уиклэсэ хьалыжъохэр кьыоужэ, кьалмыкьаери хьакум тет.

— Мы сэ си Нанусе фэдэ щылэп, — ылуи, Асхьад янэжы ынэгъушъо кьэбэу.

Оред цыкьлур кьилукьыи пщэ-рыхьаплэм кьуагъэ. ланэшъхэ гузэгум лэгъэхом куу нэкьлэу щэлэмэныкьо закьо зэрылпыр зэрэтэтыр ыкьли ащ дэжыи кьое кьыдэтэкьугъэ клэкьлэтэ-кьуафэхэр зэрэщылхэр зы-фихьын ышлагъэп. Хэта адэ джы ежы илахь зышхыгъэщтыр? Ари сыдэу гъэшлэгъона!

Гошсымэ ыгу кьэмытласхьэу, шьаор нахь ыгъэхшэн ылуи пщэрыхьаплэм къэкьуагъ.

— Нанус, зыгорэ титлуи кьытэшхушлагъ, — ылуагъ Ас-

хьад, хьалыжъохэр зэрылпыгъэ лагъэм лапэ фишлызэ.

Гошсымэ ыльэгъугъэр ышлэшъ мыхьужьэу щытыгъ. Асхьад ныбэшьоуз хьугъэу, «тэмэ цы-кьлур хэбыбыкьыжыи» зылуа-гъэр ыгу къэкьыжыищэу, тхэ-жъэу зэтэчэу щыштыгъэ. Гош-сымэ хьугъэр ыгу нахь кье-уагъ, «Ащ фэдэ мэхьуа?» — ылуи, щигъэтыжыищэу, гуцэфэ маклэ ышлыгъэми, гунахь ыгъэ-хьэнэу фэягъэп.

Асхьад лы лабгъу гъэжъагъи, хьалыгъу бзыгъи ышхыи, кофе стэчан дэгъу тыришъухажыи, «тызгъэтхьагъэр Тхьэм егъатхъ, Нанусе ихьалыжъо зэдэзидза-гъэми Тхьэм фегъэгъу», — ылуи илофхэм ауж ихьагъ.

Ыужырэ мафэм Оле цыкьлум янэ чэфынчъэ хьазырэу Ма-фэкомэ яшагу кьыдэхьагъ; Оле мы чэщ кьуагъэм зэрэсымэ-

джэшхуагъэр, «лэпылэгъу псын-кьлэр» кызыфащэм, ыныбэ зыкызызэрилэтыгъэм гу зэрэпъа-тагъэр, ышхыгъэхэр эклэ кыи-зырагъэпчым, Гошсымэ хьа-лыжъо бэдэдэ «зэрэригъэшхы-гъэр», тхьацухэкьлэ балом клэ-тлийхэр ыкьудэхьы, ыгъэгумэ-кьыгъэу кызырэрэлуагъэр кыи-лотагъ.

Гошсымэ мыщ дэжыищыи зы-фэщылагъэп, илахь рити зэри-шхыгъэм нэмыкьлэу, икьлэрыклэу кухнем икьлашъи, ыужыищэ, ыгъэжъэгъэ хьалыжъор еуцуа-ли зэрэзэкиишхыгъагъэр фи-лотагъ, ымыуцэлугъэр кыизэ-регоуагъэр нэфагъэ. «Кыисфэ-гъэгъу, кьытфэгъэгъу!» — ылуи пшъэщэ пщэр цыкьлум янэ гулэжыищэ.

— Ащ фэдэ нахь хьурэба, ар йофэп, сыдэу щыта Оле цы-кьлур? — ылуи Гошсымэ зышъ-хьадыригъэхыгъ. Ау шхэн ало паеклэ, зызэбегъэтхьынэу зэ-рэщымытыр дэгъоу ышлэщтыгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

АДЫГЭ МЭКЪЭПЧЪ ЧЭФЫР

(Къызыкълъыкълорэр шэклогъум и 24-м къыдэкълъгъэ номерым ит).

ЧИ

Тэ чыунэ шлагъо тил,
Чымылгыжи ащ щымыл,
Чыплъ, картоф, мыларыс,
Къэб фыжъ инри мары щыс.
Тэ чыунэм тыкъегъашх,
Ауми ежыр тэц нахъ бэшх.

Ш

Шаклор шэклонэу ежыагъ,
Шончыр ащ шлохэпъагъ.
Ау мэзым хэсхэр гумэкълыхэрэп —
Ащ ишхончыжъ цэ къыкълырэп.

ШЪ

Пкляшэр чыыгым къыпэзы,
Чэрэгъузэ, ар мэкълэзэзы.
Къэбыбы, къэшъашъэ пкляшэр,
Шъабэу ар мэлъушъашъэ.

ШЪУ

Шьомплэжъым ытэмэ шъуамбгъо
Шьоткю-латкюу щеубгъу губгъом.
Шьофышхор ащ къебыбыхъэ,
Къэгъэгъэ лэшлэхэр къепллыхъэх.

ШИ

Юфышлэм заводым юф щешлэ,
Хъакушлэм хъаку зэтырелъхъэ,
Пхъашлэр мэзым щэпхъашлэ,
Сыхъатышлэм сыхъатыр ешлы —
Седжэнышъ, псэолъэшл сыхъун,
Унэ дэхаби сэ згъэуцун.

ШЮ

Сишуанэ шлонашъхъэр шлозыгъ,
Тэтэжъ ар къыфэсхыгъ.
Шлонашъхъэм шлонэкълыр шуилъхъагъ,
Юфышлэ чан къышыгъ —
Сишуанэ хатэм щэуджы,
Сигъатхъэу ащ сьдэуджы.

Щ

Щащэ шхыур иклас,
Щащэ щыпсыр иклас.
Зэрилъэгъоу щэташъхъэ,
Регъэуцо ыпашъхъэ.

Ъ

Ъ

Изакъомэ бзако,
Пытэ тамыгъэр ащ ыцл.
Хъарыф зэхэлъыр къегъэпсы,
Мэкъэ лужъухэми къахэфэ,
Хъарыфылъэри къегъэдахэ.

Ы

Мэкъатыхъу — чэтыур зышыпхъу,
Хъэкълэ-къокълэ бзаджэу мэзым къыщэхъу.
Ышъо огушъо, ыклэшъы клako,
Ытхъакълумитлу боу пэпцлэ дэд.

Ь

Ь

Гъусэ имылэмэ бзэмылу,
Шъэбэ къэлуакълэм иллыкълу.
Хъарыф зэхэлъитлу къегъэпсы,
Бзэр нахъ дахэу къыплъегъэлэсы.

Э

Къэплъанщырыр сырынэм къепцагъ,
Дэгъоу къырегайоу ежъ ыпъытагъ.
Ащ хъэкълэ-къуакълэхэр
ыгъэщтэжыгъэхэу
Мэз кууплэм хэлъэдэжыгъэхэу.

Ю

Гушылэ дахэхэр доскэм тетхагъэх,
Юр, Юл, Юныс, Юсыф...
Джауштэу ацлэ къесэлэ силэгъумэ,
Сьдэуштэу уаджэра о уишъэогъумэ?

Я

Яхые унагъом исхэр къелъытэ:
Янэу гыклэрэр — зы,
Ятэу пхъашлэрэр — тлу,
Янэжъэу диваным тесыр — щы,
Ятэжъэу гъэзетым еджэрэр — пллы,
Унагъом исыр нэбгыритф.

І

Іанэ хъурай, Іанэ лъэкъуищ,
Къыпкълэрыфэрэр о нэбгырищ.
Ныбаджэ хъурэр о къыпкълэрэсы.
Хъалэлэу ышхэу щыпсыр, мамысэр.

ІУ

Хым ыкълыб, псым ыкълыб
Бгы лъэгэшхом унэ тет.
Пчъэм «къэбышхо» лугъэнагъ,
Іункълыбзэлухыр къычІанагъ.
Іункълыбзэлухыр къэгъотыжъ,
Пчъэри шлэхэу къылухыжъ.

Адыгэ мэкъэпчъ чэфыр

АДЫГЭ МЭКЪЭПЧЪ ЧЭФЫМ седжагъ,
Хъарыф зэфэшъхъафыбэмэ сащылуклагъ.
Шъэогъу къысфишыгъэр адыгабзэр ары,
Лъэшэу гушлуагъэх сянэрэ сятэрэ.

Хъарыфылъэр бзэм ылъапс,
Адыгабзэм ар ыпс.
Мэкъэзэщэу хэтыр пшлы,
Мэкъэнчъэу хэтыр тлу.

Адрэхэр зэкълэ мэкъэзэращэх,
Ахэр куп-купэу агощих.
Пытэ тамыгъэм къегъэпсы хъарыфилл,
Шъэбэ тамыгъэм къегъэпсы хъарыфитлу.

Мэкъэ лужъу дахэу хэтыр пшыкълупллы,
Мыхэр зэращэх, ау пычыгъоуи мэхъух.
Д-м Ж-мрэ З-мрэ
зырызэу къыгохъэх,
Хъарыф зэхэлъхэр ащи къегъэпсых.
Адыгэ хъарыфэу бэц цыкълукълэ тхыгъэм
Къегъэпсы хъарыфилл хъарыф
зэхэлъхэу.

Зэкълэмкли зэрэхъурэр
тлoклищрэ хырэ —
Адыгэ тхыбзэм лъапсэу фэхъурэр.

АДЫГЭ МЭКЪЭПЧЪ ЧЭФЫР бджыгъэ,
Уиакълп хэхъуагъэу сэ къысщыхъугъ.
Убзи нахъ дахэу ыкли клэрakлэу,
Гъогу утехъан уигуапэу.

Хъяркълэ!

ИСКУССТВЭМ ИЦЫФХЭР

Тэхьутэмыкое районим иадминистрация ипашэ иапэрэ гуадзэу Ярахмед Ярахмедовыр, Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцлэкIэ

кьоджэ Советым инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Заурим Тимур, Тэхьутэмыкое районим инароднэ депутатхэм я Совет ыцлэкIэ ГьузиэкIэ Ру-

Тэхьутэмыкьуае кьыщыфэгущылаагъэх

Урысыем изаслуженнэ артистэу, Адыгеим инароднэ артистэу, Тэхьутэмыкое районим ицыф гъэшлыагъэу ПэрэныкIэ Чатибэ ыныбжэ илъэс 80 зэрэхьугъэм фэгъэхьыгъэ пчыхъэзэхьыгъэ Тэхьутэмыкьуае культурэмкIэ и Унэшхо шыкIуагъ.

щытым ихудожественнэ пащэу Шхьэлэхъо Светланэ, театроведэу ШхьапплэкIэ Къэсэй, культурэм илофышлэу, режиссерэу Нэгъой Инвер, Тэхьутэмыкое кьоджэ псэуплэм ипашэ игуадзэу ТальэкIэ Аскэр, Тэхьутэмыкое

стам, районим культурэмкIэ игъэлорышлэлэ ипашэу КIэлэбый Зурьет, культурэм иветеранэу Аскъэлае кьикIыгъэ АнцокIэ Нинэ, нэмыкIхари юбилярым кьыфэгущылаагъэх, ищылэныгъэ гьогу кьытегушылаагъэх. Зэхьыгъэ зезыцагъэр Нэгъой Инвер.

«Тэхьутэмыкьуае ицыф гъэшлыагъ» зыфилорэ щытхьуцIэр Ч. ПэрэныкIэ кьыфаусыгъ, телевизорым кьыщыублаагъэу шлухьафтын лъапIэхэр кьыфашыгъэх, кьэгъэгъэ Iэрамхэр бэ хьухэу артистым кьыратыгъэх.

Мамый Ерэджыбэ ипъесэ те-хыгъэ спектаклэу Сулейман Юныс ыгъэуцугъэр Лъэпкъ театрэм иартистхэм кьагъэлъагъагъ. Пчыхъэ-зэхьыгъэ Адыгэкъалэ, Шынджые, Козэт, Пэнэхэс, нэмыкI гьунэгъу кьуаджэхэм ащыпсэхуэрэр хэлэ-жыагъэх, жьы мыхьурэ спектаклэм ашлогъэшлэгъонэу еплъыгъэх. ПэрэныкIэ Чатибэ ШъэоцIыкIу ироль кьышыгъ. Артистхэм бэрэ Iэгъу кьафытеуагъэх.

Артист цIэрылоу Ч. ПэрэныкIэ кьыфэгущылаагъэхэм гьунэ имылэу зерафразэр зэхьыгъэм кьыщылаагъ.

Сурэтым итыр: **ПэрэныкIэ Чатибэ кьэгъэлъагъоним хэлэжэ.**

ТИЗЭИУКИЭГЪУ ГЪЭШIЭГЪОНХЭР

Колледжым имэфэкI

Адыгэ Республикэм искусствэхэмкIэ иколледжэу У. Тхьабысымым ыцлэкIэ щытыр кьызызэлуахыгъэр илъэс 55-рэ мэхьу. Еджаплэм иубилей ехьылэгъэ зэхьыгъэхэм нэбгырабэ ахэлэжэ. Концертхэм, сурэтхэм якъэгъэлъагъон, нэмыкIхэм плуныгъэ мэхьанэ ятэты.

ИскусствэхэмкIэ Темыр-Кавказ Къэралыгъо институтым щеджэхэрэ Дзыбэ Руслъанрэ ГуашIэ Маринэрэ кьатыгъэ концертным классикэм хэхьыгъэ произведениихэр, Адыгеим икомпозиторхэм аусыгъэ ордэ-хэр шыжынчыгъэх.

— ИскусствэхэмкIэ республикэ колледжыр Мыекъуапэ кьыщытыухыгъ, Налщык тыщеджэ, — кьытилуагъ ГуашIэ Маринэ. — Тезыгъэджагъэхэм, студентхэм талуклагъ, гукъэкIыжъ гъэшIэгъонхэр зэхэтхыгъэх.

ИскусствэхэмкIэ республикэ колледжым идиректорэу Хьэппэе Замирэ кьызэрэтилуагъэу, еджаплэр кьэзыухыгъэхэм яконцерт непэ колледжым шыкIошт. Шэкогъум и 26 — 27-м концертхэр, зэхьыгъэ гъэшIэгъонхэр филармонием, колледжым ащызэхьыгъэх.

Сурэтым итыр: **ГуашIэ Маринэ концертным хэлэжэ.**

ДЗЮДО

Дышъэм пэчыжъэп

ТелефонкIэ кьатыгъ. Урысые Федерацием дзюдомкIэ и Кубок кьыдэхыгъэнымкIэ кьалэу Великий Новгород зэлукIэгъухэр шыкIуагъэх. Хэгъэгум испортсмен 380-рэ зэнэкъокьугъ.

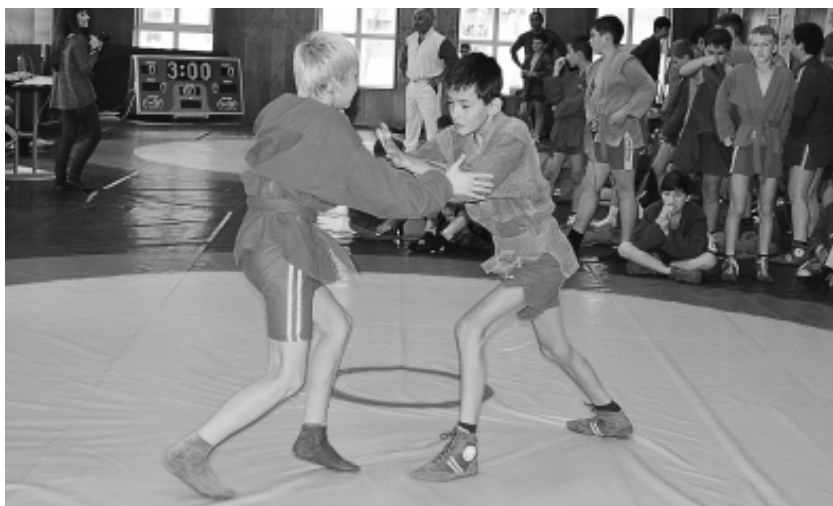
Адыгэ Республикэм ихэшыпыкIыгъэ командэхэм ялэлэсэныгъэ зыщыхагъэхэрэ Гупчэм иллыкIоу Дэхьу Азэмаат килограмм 60-м нэс кьэзыщэчирэмэ ябэныгъ, ящэнэрэ чыплэр кьыдихыгъ.

Дэхьу Азэмаат Кошхьэблэ районим щапIугъ. Тренерхэу Дэхьу Бислъанрэ Нэпсэу Бислъанрэ ипашэхэу зэлукIэгъухэм зафегъэхьазыры. Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмкIэ ыкIи дзюдомкIэ и Институт А. Дэхьум кьыухыгъ, Урысыем ихэшыпыкIыгъэ командэ хэт. Тибатыр тыфэгущыло, имедальхэм ахигъэхьонэу фэтэлэ.

САМБО

Чебоксары щыбэнэщтых

Урысыем и Кьыблэ шьолъыр самбэмкIэ изэнэкъокьу Ермэлхьаблэ джырэблагъэ шыкIуагъ. 1998 — 2000-рэ илъэсхэм кьэхьугъэ клалэхэр, пшъашьэхэр алырэгъум щыбэнагъэх. Апэрэ чыплыщыр кьыдэхыгъэхэр Урысые Федерацием икIаух зэлукIэгъухэу 2016-рэ илъэсым мзэае Чебоксары щызэхьыгъэхтхэм ахэлэжэщтых.

Яонтэгъугъэхэм ялытыгъэу хагъэунэфыкIырэ чыплэхэр зыфагъэшъошагъэхэм гъээтетеджэхэр ащытэгъэгъуазэх. Дэхьужь Хьызыр, кг 48-рэ, Михаил Мишиным, кг 87-рэ, ятIонэрэ чыплэхэр кьыдахыгъэх. Тхьа-зэплэ Алий, кг 52-рэ, ДжармэкIэ Долэт, кг 56-рэ, Шэуджэн Аскэр, кг 60, Виталий Рудиковым, кг 70-рэ, Еутых Рэмэзан, кг 70-рэ, ДелэкIэ Ислъам, кг 75-рэ, Вардкес Акоюн, кг 87-м кьехьу, ящэнэрэ чыплэхэр кьахыгъэх.

Пшъашьэхэм язэнэкъокьу Светлана Иушиным, кг 52-рэ, дышъэ медальыр кьыщыфагъэшъошагъ.

Тренер-кIэлэегъаджэхэу Иван Аксеновым, Дэхьужь Муратэ, Роман Оробцовым, Хьакурынэ Дамир, Гьомлэшк Алий, Джар-

мэкIэ Сахьидэ тибэнаклохэр агъасэх.

— Спортым зэрэпыцагъэхэм даклоу, клалэхэр еджэх, яшIэныгъэхэм хагъахьо, — кьытилуагъ тренер-кIэлэегъаджэу Хьакурынэ Дамир. — ДжармэкIэ Долэт, Виталий Рудиковыр, ДелэкIэ Ислъам, Вардкес Акоюн Адыгэ къэралыгъо университетым и Мыекъопэ къэралыгъо гуманитар-техническэ колледж щеджэх. Студентхэр зэнэкъокьухэм ахэлэжээнхэм фэшI еджаплэм ипашэу, республикэм и Парламент идепутатэу КIэрэщэ Андзаур зэхэщэн IофыгъохэмкIэ Iэпылэгъу кьытфэхьу, гъээзетымкIи «тхьа-уегъэпсэу» етIожьы тшIоигъу.

ЯшIэныгъэхэм ахэзыгъэхьорэ ныбжьыкIэхэм тапэки медальхэр кьызырахьыштхэм, Мыекъопэ бэнэплэ еджаплэм ищытхьу зэралэтыщтым тичыхъэ тель.

Сурэтым итыр: **кIалэхэр самбэмкIэ мзэбанэх.**

Нэклубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбий.

Зэхьыцагъэр ыкIи кьыдэхыгъэкIыгъэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб кьэралхэм ащыпсэурэ тильэп-кьэгъухэм адырIэ зыхьыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыIэр:

385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжъ зыхьырэ секретары: 52-16-77.

E-mail: adygyvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлыгъ-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлорышлэлэ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкIи

пчыагъэр

3250

Индексхэр

52161

52162

Зак. 995

Хэутыным узшыкIэтхэнэу щыт уахьтэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахьтэр Сыхьатыр 18.00

Редактор

шхьаIэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шхьаIэм иапэрэ гуадзэр

МэщIэкIэ Саид

Редактор шхьаIэм игуадзэр — пшъэдэкIыжъ зыхьырэ секретары Хьурмэ Хьусен